

Војнопензионерске теме и дилеме

КВАДРАТИ КОЈИ ИЗМИЧУ

Суштина што је стала подела станова лежи у чињеници да је готово укинут војностамбени фонд. О томе да ли се граде и у ком броју станови намењени припадницима снага безбедности и пензионерима из тих структура нема информација, што је плодно тле за ширење дезинформација. Стамбени проблем највише оптерећује војне пензионере.

Када неко реши стамбено питање, по схватањима многобројних људи, решио је барем половину животних проблема. Ако ради, онда је то још тридесетак одсто успешно преброђених мука, а у оних двадесетак одсто су сва друга оптерећења која муче ту особу. У генима људи је тежња за осамостаљивање и за домаћинско опхођење. Заправо, огромна већина тежи да створи кров над главом. Кућење је само логичан наставак стварања услова за живот.

Некада су они који су хтели да створе дом били упућени на рођаке, другове, познанике јер су се куће градиле у фазама. Прва моба се односила на копање темеља, изливање основе на којој ће стајати грађевина. А онда се настављало зидањем циглом или блоковима, где су углавном ангажовани зидари, али и помоћни радници за справљање малтера. Прва, па друга плоча биле су повод за нове мобе... И тако, све до крова, градња је, зависно од величине објекта и расположивог новца, најчешће трајала више година. Усељење је био велики празник за домаћине и све оне који су им блиски.

Војна професија је нешто друго. Старешине су у касарнама, на полигонима и вежбалиштима проводили већи део дана, више од радног времена, а када на ред дођу логоровања и вежбе, онда на дужностима вежу месец, па и више дана... Бар је тако било пре више деценија. Подофицир и официр нису бирали место службовања. Некадашња вишенационална војска приближно је одражавала националну структуру државе. Тако су старешине најчешће упућиване далеко од завичаја. Тежак живот, одговорне дужности и стална брига о војницима учинили су да држава предузме мере и обезбеди станове за старешине. Почетци професионалног бављења војском везани су за мања места, често близу границе, а нису били ретки ни неусловни гарнизони. Један од њих, водник Јован Савић (сада заставник прве класе у пензији), „заглавио“ је на острво Иловику у кварнерском архипелагу. Колектив карауле бројао је двадесетак војника. Њихова главна обавеза било је физичко обезбеђење топова обалске одбране у поткопима. Водник Савић је становао у згради карауле, као и војници. У селу је било педесетак стараца. Водников друштвени живот састојао се у игрању картама са мештанима. Рођени Војвођанин није желео да гради кућу на Иловику. А и како би? На Иловику није могао да се

купи ни грађевински материјал... После неколико година старији водник Савић добио је прекоманду. И опет острво – Лошињ. Касарна „Ковчање“, а у Малом Лошињу има и других садржаја који испуњавају младог човека...

Некада су прекоманде биле честе. Војна лица са својим породицама су морала да се селе. Већ код друге селидбе намештај није био за употребу. За нови намештај требало је подићи нови кредит... Станова је углавном било, али није био мали број подофицира и официра којима су главоболу задавале газдарице.

Док су некада припадници војске релативно долазили до крова над главом, без икаквог луксуза, данас све већи број њих одлази у пензију са нерешеним стамбеним питањем. Није мали број оних који на стан чекају више од 25 година.

Некако у време разбијања СФРЈ моћна грађевинска оператива ЈНА најпре је смањила градњу станова, а онда и готово прекинула. Тако је нестајао и војни стамбени фонд. Из отцепљених република, само са најнужнијим стварима, су у Србију почеле да пристижу породице старешина. Ваљало им је обезбедити станове. Али, одакле када пара за те намене није било.

Последњих неколико година станови се деле на помало чудан начин. Закаже се термин, када сви они којима стан припада се пријављују путем интернета. Они који имају брзе прсте долазили су до крова над главом, али војни пензионери, невични компјутерским вештинама, остајали су кратких рукава. Због тога је подигнут глас разума да се укине такав начин расподеле станова. Јавиле су се и сумње у технику и технологију решавања стамбеног питања. То је посебно подгревано чињеницом да јавности није обзнањен, ако га има, контролни механизам како се тамо неки информатичар не би поиграо, да себи или колеги(ници) наместио доделу стана. Када су путем брзих прстију свој животни проблем решили неки виђенији припадници система одбране, необавештени стамбени интересенти су почели да шире гласине о сумњи...

Код „брзих прстију“ највише је војнопензионерској популацији сметало то што је најважнији квалификатив било то што неко уме вешто да „уђе у систем“ и пласира се у оквиру квоте за доделу стана. Тако се често догађало да почетници са годину-две радног стажа добију стан, а пензионер који чека на квадрате тридесет година остане кратких рукава. Друга проблематич-

на, а системска грешка је чињеница да почетник може да већ на старту за себе приграби трособан стан, мада је самац.

Глас из народа делимично је уродио плодом, па је у међувремену уведено још два критеријума за доделу стана: дужина радног стажа и дужина чекања за решавање стамбеног проблема.

На многобројним скуповима Удружења војних пензионера Србије истакнут је захтев да Влада Републике Србије додели квоту станова за расподелу, а да се до имена носилаца станарског права дође бодовањем на основу Правилника о измени правилника о материјалном пословању у Министарству одбране и Војсци Србије („Службени војни лист“ број 16 од 30. априла 2024. године). Такав начин доделе станова значило би праведнију и правилнију расподелу квадрата на кориснике.

Посебно брине чињеница да дуго нису дељени станови за припаднике и пензионере безбедносних служби. Изостају информације да ли се и где граде станови, у ком броју и када се може очекивати нова подела.

Прошле календарске године подељени су само станови које су користила лица без правног основа да их користе. Ти квадрати су враћени у посед система одбране. Додељују се девастирани и у лошем стању, уместо да их држава реновира. Нови корисници квадрата су принуђени да реновирају те станове. То најчешће кошта од 10.000 до 20.000 евра у динарској противвредности. Када корисници покрену поступак за откуп тих станова, њихова вредност се рачуна као да су примљени нови. Нема олакшица због уложеног новца. То је, благо речено, неправда.

Увреме СФРЈ годишње је за припаднике ЈНА грађено од 2.000 до 3.000 станова. Сваког месеца у гласилу „Народна армија“ објављивани су подаци колико је станова подељено, када се очекује нова подела, на којим локацијама и колико је станова предвиђено за поделу.

О стамбеном збрињавању припадника система одбране и могућим решењима одавно није организован скуп са већим бројем учесника и детаљном анализом. Та насушна потреба треба да буде уврштена у календар активности Министарства одбране. До решења се свакако може доћи дијалогом.

Звонимир ПЕШИЋ

Обележавање годишњице агресије у Нишу

ДА СЕ ВЕЧНО ПАМТИ

Велика сала Дома ВС није могла да прими све оне који су дошли на скуп

На тешке тренутке агресије, кључне тренутке рата, резултате и научене лекције, подсетио је генерал у пензији Владимир Лазаревић, ратни командант Приштинског корпуса, јединице која је поднела највећи терет одбране 1999. године.

Поводом 26. годишњице од агресије НАТО-а на СРЈ у препуној великој сали Дома Војске Ниш, 24. марта, организован је скуп под називом „Да се не заборави“. Организовали су га Команда Копнене Војске Србије, Град Ниш, Клуб генерала и адмирала и Удружење војних пензионера Србије, Ниш. Поред организатора Скуп су присуствовали представници Војске Србије, МУП-а, градских општина, удружења из Ниша која негују слободарске традиције српског народа, чланови породица погинулих у агресији НАТО-а и остали грађани.

Пре званичног програма организован је пријем за чланове породица погинулих у агресији. Породице погинулих бораца су примили командант Копнене војске Србије, генерал Милосав Симовић и градоначелник Ниша Драгослав Павловић.

„Српски народ се пре 26 година четврти пут у 20. веку нашао пред искушењем за своју судбину. Сам против свих. Такозвани демократски Запад, са својом алијансом покушао је у једном од најасиметричнијих ратова у људској историји, да уништи све ефикасности Војске Југославије, посебно на Косову и Метохији. Планирали су да за четири дана сломи кичму одбрањене војске, посебно нишке Треће армије, Приштински корпус. Да убију више од 20.000 припадника Приштинског корпуса, да парализују привредни и политички живот у земљи. НАТО је против наше земље водио пропагандно-психолошки, специјални, електронски, економски и неокортикални, модеран рат, свим расположивим наоружањем

и нуклеарни рат ниског интензитета. За 78 дана, НАТО је употребио убојна средства равна снази осам до десет атомских бомби бачених на Хирошиму. Светска здравствена организација је обавештена о размерама уништавања током бомбардовања. Убијани су превасходно цивили. И данас 26 година касније, убијају по Србији. Србија је прва у Европи по раширености карцинома. СЗО и УН су од светских експерата информисани да су НАТО злочини надмашили све до сада“, рекао је у свом говору генерал Владимир Лазаревић.

Драгослав Павловић, градоначелник Ниша, подвукао је да обележавање почетка НАТО бомбардовања СРЈ мора да остане вредност коју у наредним годинама мора да очувамо.

„Људи са којима сам разговарао су своје најмилије те 1999. године изгубили. Знам да они то никада не могу

да забораве. Желим да сећање остане“, рекао је градоначелник Ниша Драгослав Павловић.

Током агресије НАТО-а на нашу земљу 1999. године погинуло је 1.139 војника и полицајаца и три пута више цивила. Многи светски експерти кажу да је у ових 26 година од последица бомбардовања осиромашеним уранијумом на просторима некадашње земље умрло више од 40.000 људи.

Истог дана поводом 26 година од почетка агресије НАТО-а, положени су венци код Спомен капеле и на Споменик жртвама НАТО-а. Венце су положили представници Града, градских општина, војске, полиције, УВПС, Ниш и бројних борачких удружења.

„Током 78 Дана, град Ниш је бомбардован 40 пута са преко 300 пројектила. 56 суграђана, наших Нишлија је погинуло, што у граду, што на Косову и Метохији, зато смо и данас овде да одамо помен нашим погинулим суграђанима, овај дан се не сме никада заборавити“, казао је заменик градоначелника Ниша Лука Гашевић.

У касарни „Мија Стамненировић“ у Нишу је такође одржан парастос и положени су венци погинулим војницима славне 211. оклопне бригаде у агресији НАТО-а. У име Удружења војних пензионера Србије Ниш и Подружнице Клуба генерала и адмирала, венац су положили бригадни генерал у пензији Предраг Грбић и председник УВПС, Ниш Зоран Јашовић. Скупу су се обратили бивши командант 211. оклопне бригаде пуковник у пензији Михајло Гергар и командант Копнене војске Србије, генерал Милосав Симовић.

Зоран Јашовић

Електронска адреса за комуникацију са војним здравством

ОДГОВОР НАДЛЕЖНИХ

У циљу ефикасније комуникације са корисницима услуга у свим војно-здравственим установама - Војномедицинској академији, војним болницама Ниш и Нови Сад и Центру војномедицинских установа „Београд“, Управа за војно здравство отворила је нову имејл адресу - odgovor.uvz@mod.gov.rs

Јединствена имејл адреса, универзална за све пацијенте независно од врсте здравственог осигурања, отворена је са циљем одржавања највишег

квалитета здравствених услуга и уједно информисаности грађана о актуелностима у вези са пружањем здравствених заштите у ВМА, ВБ Ниш, ВБ Нови Сад и ЦВМУ „Београд“.

Сви корисници здравствених услуга могу се обратити путем наведене имејл адресе уколико имају примедбе или сугестије на рад војноздравствених установа, пријавити евентуалне проблеме и недоумице, доставити похвале, питања, предлоге и повратне информације друге врсте. Од суштинског је значаја да континуирано сагледавамо различита искуства пацијената јер ћемо једино на тај начин бити у могућности да унапредимо свакодневни рад.

Управа за војно здравство након сагледавања дописа потрудиће се да грађанима буде одговорено у најкраћем временском року и у најбољем интересу свих наших пацијената

Крушевац

ПАЛИ СУ НЕПОБЕЂЕНИ

Поводом Дана сећања на почетак бомбардовања НАТО-а СРЈ 1999. године, на Спомен обележју палим јунацима 125. моторизоване бригаде положени су венци.

Бројне делегације су положили венце на Споменик погинулим борцима 125. моторизоване бригаде, која је током сукоба на КиМ 1999. године била у саставу Приштинског корпуса. У име града Крушевца венац је положио градоначелник Иван Манојловић.

Цвеће су положили чланови породица страдалих, представници Војске Србије, Расинског управног округа, ветерана 125. моторизоване бригаде, Организације резервних војних старешина, СУБНОР-а, Ратних војних инвалида, бројних других удружења, и, Свештеник СПЦ одржао је и опело.

Током 78 дана непрестаног бомбардовања, из Расинског округа погинуле су 52 особе, од којих 39 војних резервиста, рочних војника и резервних полицајаца, као и једно цивилно лице. Они су живот изгубили на простору Косова и Метохије. Две особе погинуле су приликом бомбардовања моста у Трстенику, а 10 цивила на Варваринском мосту 30. маја. Прве рушевине у Крушевцу, од ваздушних напада, догодиле су се на други дан Ускрса, у зору

неколико десетина рањених. Подсећамо да је 125. моторизована бригада, током агресије, претрпела највеће губитке од свих рат-

че 24. марта 1999. године. Страдало је око 3.500, а рањено и повређено више од 12.500 људи. За 78 дана, колико је трајала агресија,

На дане агресије присутне је подсетио потпуковник Милинко Ненадовић

12. априла, када је погођена Градска топлана и погон процесне опреме фабрике „14. октобар“. После тог напада, авиони НАТО-а на територији града Крушевца гађали су и мост преко Западне Мораве, код Јасике, стари мост преко Расине на улазу у Крушевац из правца Дедине, мост преко Јужне Мораве код Ђуниса, фабрику „Трајал“, стамбени део на Багдали. Више хиљада мушкараца из Крушевца, Александровца, Трстеника, Бруса, Варварина и Ћићевца било је ангажовано у ратним операцијама на простору Косова и Метохије, највише као војни резервисти крушевачке Седме пешадијске бригаде, која је на крају рата имала 22 погинула војника и

них јединица: 98 погинулих и 350 рањених. Памтиће се њихово херојство од првог до последњег дана у одбрани границе у рејону карауле „Кошаре“.

Делегацију Удружења војних пензионера Крушевца, чинили су председник ГРОД Душан Самарџић и члан ГЛОД УВПС, бивши припадници ове херојске бригаде: члан Градског одбора Титус Драгић и члан градске организације Бобан Остојић.

На дане агресије подсетио је командант крушевачког гарнизона потпуковник Милинко Ненадовић. „Ваздушна кампања 19 земаља чланица западне војне алијансе под називом „Савезничка снага“ почела је уве-

убијено је око 2.500 цивила, међу њима 89 малишана и 1.031 припадник Војске и полиције. Одлука о агресији на бившу СРЈ донета је први пут у историји без одобрења Савета безбедности УН. НАТО је масовно користио касетне бомбе, муницију са осиромашеним уранијумом, (укупно 10 до 15 тона током агресије) употребљени су „невидљиви“ бомбардери Б-2 и графитне бомбе за оне способљаване снабдевања струјом“.

Ипак, додао је потпуковник Ненадовић, предности српске војске над агресором биле су – високи морал, спретност и стручност.

мр Александар Симоновски

Нова књига

КАД ЈЕ РАТ ВРАЋЕН У ЕВРОПУ

Изашла је из штампе нова књига „Кад је рат враћен у Европу“, у издању Београдског форума, Клуба генерала и адмирала Србије и Фонда дијаспора за матицу.

Књига је зборник радова учесника Међународне конференције одржане 22. и 23. марта 2024. године, поводом 25. годишњице агресије НАТО на Србију (СРЈ).

У тврдом повезу на 560 страница, ова књига почиње предговором уредника амбасадора Радета Дробца и текстом Бео-

градске декларације, садржи текстове излагања представника Владе Републике Србије, Српске православне цркве, организатора и више десетина учесника Конференције из Србије и земаља свих континената. Илустрована је са више десетина фотографија.

Књига је незаобилазан део историјске грађе о првом рату на тлу Европе после Другог светског рата и његовим разорним последицама како по Србију тако по систем мира и безбедности у Европи и на глобалном плану.

Књига је представљена 21. марта у Дому Војске Србије, у оквиру Конференције посвећене обележавању 26. годишњице од почетка илегалне агресије НАТО на Србију (СРЈ).

Прве примерке књиге добили су Миливоје Стефановић (лево), Живадин Јовановић (средина), Слободан Јовановић (десно).

Дан сећања у Лесковцу

СЛАВА ХЕРОЈИМА

Пологањем венаца 24. марта на Споменик палим борцима у сукобима и агресији НАТО-а од 1990. до 1999. године, у центру Лесковца и на Спомен обележје јуначима одбране СРЈ, погинулим у зони одговорности 549. мтбр у касарни „Војвода Петар Бојовић“ обележена је 26. годишњица почетка агресије.

На Споменик палим борцима у ратовима од 1990. до 1999. године венце су положили: градоначелник Лесковца др. сци. мед. Горан Цветановић, представници Војске Србије и Министарства одбране са пуковником Зораном Цветановићем на челу, организација бораца ветерана рата Лесковца, делегације Народног музеја, Градског одбора СУБНОР-а, Удружење бораца „Бесмртни пук“ Лесковац и Удружење 549. мтбр.

На Спомен обележје погинулим припадницима Војске и полиције у зони одговорности 549. мтбр у току 1998. и 1999. године у касарни „Војвода Петар Бојовић“ венце су положи-

Врање

ОДАТА ПОШТА

На платоу испред Споменика страдалим у агресији НАТО-а 24. марта одржан је импозантан скуп грађана у организацији града Врање. Уприличен је пригодан програм. После химне Србије коју је интерпретирао хор, одржан је верски обред којим је чинодејствовао владика Пахомије, а пре него се приступило полагању венаца песму из збирке песама „Ступаљка у кал“ потпуковника у пензији Србе Ђорђевића рецитовао је Милан Здравковић.

За УВПС Врање венац је положила делегација коју је предводио Радош Павловић, а у пратњи Радмиле Аритонове Станисављевић и Воје Младеновића. **С. Ђорђевић**

Учесници комеморативних свечаности

ли: у име 3. центра за обуку и центра МО Лесковац пуковник Младен Стошић, потпуковник Горан Петровић и потпоручник Милан Милић, а испред Удружења бораца ратова Душан Николић.

У име УВПС, Градског одбора венце је положила делегација у саставу: Мићо Ђапа, Новица Станковић, потпредседник и Светомир Терзић, члан.

На Споменик палим борцима у ратовима од 1990. до 1999. године уклесана су имена 71 погинулог борца (19 погинулих у сукобима 1991.-1994. године, 48 погинулих током сукоба на КиМ и агресији НАТО-а 1998. и 1999. године а четири борца се воде као нестали).

На Спомен обележје у касарни „Војвода Петар Бојовић“ исписана су имена 235 припадника војске и полиције Србије (103 имена бораца 549. мтбр, 36 имена припадника јединица Приштинског корпуса, 6 припадника Нишког корпуса, 6 припадника 63. падобранске бригаде, 6 припадника 72. специјалне бригаде, 76 припадника полиције Републике Србије и 2 имена руских добровољаца).

Н. Станковић

Традиционални скуп интенданата

ЛЕКОВИТО ДРУЖЕЊЕ

Припадници интендантске службе, међу којима су најбројнији официри, сваке године састају се два пута: једном поводом дана када је отпочела агресија НАТО-а на СРЈ и други пут на Дан интендантске службе. Овога пута скуп је одржан у Ресторану ВУ „Дедиње“ у Дому ВС, а окупило се педесетак негдашњих припадника тог веома важног подсистема логистичког обезбеђења.

Окупљенима се обратио бивши начелник Интендантске управе Владимир Андрић. Он је говорио о развоју интендантске службе, а посебно о сложеним обавезама током агресије НАТО-а на нашу земљу. Подсетио је и на чињеницу да је у оквиру позадине интендантска служба проглашена за најуспешнију. Дружење је потрајало неколико сати. **З. П.**

Сајам пензионера у Нишу

СВЕ НА ЈЕДНОМ МЕСТУ

У Официрском дому у Нишу 15. и 16. марта одржан је 11. сајам за пензионере. Уз богат програм, бројне погодности и бесплатне здравствене прегледе и овогодишњи сајам је показао да је важан за најстарије суграђане. На сајму су узели учешће и чланови Удружења војних пензионера Србије, Ниш. У име УВПС, Ниш, посебно се истакао хор „Учитељска Лира“ под руководством госпође Раде Лазаревић, члана Удружења.

Сајам је званично отворио градоначелник Ниша Драгослав Павловић, који је поручио да су пензионери важан део друштва и да ће град наставити да унапређује њихов положај.

„Пензионерима смо до сада обезбедили бесплатан превоз, а ускоро ће им бити на располагању и клуб пензионера при геронтолошком центру. Издвојили смо средства за ову намену, јер знамо колико ће им значити ова услуга, која је укинута 2020. године“, рекао је Павловић.

Градоначелник је најавио и увођење пензионерске картице, која би требало да омогући додатне погодности, али је нагласио да ће се о томе тек разговарати у наредном периоду, како би се избегао ризик од дискриминације одређених група пензионера.

„Заиста смо срећни што смо постигли ову динамику, да сваке године можемо да организујемо сајам за пензионере, јер морамо посветити пажњу нашим најстаријим суграђанима. Овде има доста излагача, од оних који нуде здравствене услуге и бесплатне прегледе, до оних који представљају суве-

нире, домаће производе и погодности за путовања и бање“, рекао је портпарол Сајма Аца Цветковић.

Он је рекао да Сајам омогућава пензионерима да на једном месту пронађу све што им је потребно, уместо да обилазе град у потрази за различитим услугама.

Председник Градске организације пензионера Ниша Мирко Зечевић је нагласио да су пензионери годинама тражили бесплатан превоз, који је уведен прошле године, али само за старије од 65 година.

„Сада покушавамо да скинемо ту границу на 60 година. Поред тога, веома је важно да пензионери са најнижим пензијама имају неку сигурност коју град може да им пружи, било да је то тринаеста пензија, квартална помоћ или социјални пакети“, рекао је Зечевић.

Он је додао да у Нишу има око 62.000 пензионера, од којих се њих 20.000 сврстава у категорију са најнижим пензијама, што како је истакао, није занемарљив број.

Поред практичних погодности, један од најзначајнијих аспеката сајма била је прилика за дружење. Многи пензионери су изгубили контакт са пријатељима, а ово је могућност да се поново сретну и проведу време заједно.

Како је најављено сајам ће и наредних година наставити да се организује у истом формату, са циљем да пензионерима омогући лакши и квалитетнији живот.

Зоран Јашовић

На Сајму су наступили најмлађи

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у марту 2025. године

УБЛАЖАВАЊЕ НЕВОЉА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 31. марта 2025. године, размотрио захтеве достављене у марту 2025. године и донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Прокупље МИ: 45.000,00 – по члану 14.403,96 динара;

ОпОр Суботица ВС: 55.000,00 – по члану 12.103,87 динара;

ОпОр Бела Црква КМ: 43.000,00 – по члану 16.476,08 динара;

ОпОр Земун ЂЗ: 45.000,00 – по члану 15.356,45 динара;

ОпОр Краљево ЈИ: 45.000,00 – по члану 23.271,05 динара;

ОпОр Ужице МС: 37.000,00 – по члану 23.828,50 динара;

ОпОр Стара Пазова ВГ: 45.000,00 – по члану 14.676,99 динара;

ОпОр Смедерево ТЈ: 43.000,00 – по члану 20.351,94 динара;

ОпОр Нови Сад ММ: 45.000,00 – по члану 21.421,11 динара;

ОпОр Прокупље ПМ: 37.000,00 – по члану 35.055,81 динара;

ОпОр Нови Сад НР: 45.000,00 – по члану 26.181,22 динара;

ОпОр Ниш СВ: 37.000,00 – по члану 22.022,89 динара;

ОпОр Земун МЗ: 37.000,00 – по члану 17.324,27 динара;

Б) Здравствено збрињавање

ОпОр Нови Београд БМ: 30.000;

ОпОр Земун МЉ: 20.000;

ОпОр Параћин МД: 35.000;

ОпОр Нови Сад МР: 30.000;

ОпОр Прокупље АЖ: 30.000;

ОпОр Земун ЈМ: 35.000;

ОпОр Смедеревска Паланка ПМ: 30.000;

ОпОр Ниш, РС: 30.000;

ОпОр Крагујевац ТЈ: 20.000;

ОпОр Палилула РР: 35.000;

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне до 4. априла 2025. године. Захтеви који буду достављени од 1. априла до 30. априла 2025. године, биће решавањем почетком маја.

Извршни одбор

Седница Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије

НА ФОНУ ОДГОВОРНЕ ПРОФЕСИЈЕ

И ове године успешно је реализован План обележавања почетка агресије на СРЈ. На конференцији одржаној тим поводом, промовисан је Зборник радова са међународне конференције 22. и 23. марта 2024. године под називом „Кад је рат враћен у Европу“. На конференцији реферате је поднело девет чланова Клуба.

Генерали и адмирал су позитивно оценили минули рад

Извештај о активностима Клуба поднео је председник Лука Кастратовић

У малој сали Дома Војске Србије, 26. марта одржана је седница Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије. Уз већину чланова Клуба и чланова Извршног одбора, председника Подружнице у Нишу, чланова Статутарне комисије, Надзорног одбора и Суда части, седници су присуствовали и гости из Управе за традиције, стандард и ветеране МО, Удружења породица палих бораца, Удружења војних пензионера Србије и Савеза резервних војних старешина Србије.

Седницу је отворио председник Скупштине генерал у пензији Видоје Живковић, а радно председништво а сачињавали су генерали у пензији др Лука Кастратовић, Павле Галић, Милош Ђошан и Жарко Лазаревић.

Поглед на салу у којој је одржана седница Скупштине

По отварању седнице и интонирању химне Републике Србије, минутом ћутања одата је пошта преминулим генералима између две седнице; Десимиру Гаровићу, Аци Томићу, Љубиши Вуковићу, Томиславу Младеновићу, Андрији Силићу, Храниславу Стевановићу, Грујици Давидовићу и Душану Касуму.

Рад седнице настављен је по дневном реду, који је једногласно усвојен: (1) извештај председника Клуба; (2) извештај о раду: Подружнице Клуба ГА у Нишу, Надзорног одбора, Статутарне комисије и Суда части; (3) дискусија и усвајање извештаја и (4) план и програм рада за 2025. годину.

Одлучно у решавање задатака

Извештај о раду у минулих дванаест месеци поднео је председник Клуба генерал-мајор у пензији др Лука Кастратовић.

Клуб се није оглашавао, нити подржао било коју страну у садашњој веома сложеној ситуацији у нашој земљи, али са забринутостију за безбедност народа и земље прати и процењује актуелне догађаје код нас и у окружењу.

По Статуту усвојеном на прошлогодишњој седници Скупштине председник Клуба је и председник ИО. Задаци су реализовани у складу са Програмом рада Скупштине и Планом рада ИО за 2024/2025. годину.

О тежишним активностима чланови су редовно обавештавани посредством сајта Клуба. У начелу састанке ИО одржавају се сваке друге среде, на којима поред чланова ИО повремено присуствују и остали чланови Клуба. Сваки трећи четвртак у месецу организује се дружење чланова Клуба о трошку Клуба.

У реализацији задатака, као и раније, праћена су збивања од значаја за безбедност Р Србије, њен међународни положај, суверенитет и интегритет.

Настављена је сарадња са установама и удружењима. План сарадње са МО (у оквиру Плана сарадње МО са удружењима) који прати УТЦВ МО доследно се реализује.

Реализован је План-календар обележавања значајних годишњица, укључујући и Дан војних ветерана (4. децембар).

Организован је састанак председника Клуба и адвоката генерала Б. Ђукића са саветником премијера Милоша Вучевића, Николом Бањцем, ради пружања помоћи

генералу Ђукићу, који се десет година налази у сплитском затвору без пуноважне пресуде. Премијер Вучевић је једини, док је био МО, који је на наш захтев упутио екипу лекара ВМА да прегледају генерала Ђукића – који је добио више болести због неодговарајућег третмана у лечењу.

Огар – почасни члан Клуба

Делегација Клуба посетила је новопостављеног начелника ВМА пук. проф. др Ненада Перишића и договорилa наставак сарадње у погледу третмана и приоритета заказивања прегледа чланова Клуба.

Обележен Дан Војномедицинске академије

МЕСТО НАУКЕ И ЗНАЊА

Клуб генерала и адмирала Србије се дописима обратио надлежним министарствима и медијима са принципијелним ставом у вези са рушењем и продајом комплекса зграда Генералштаба ВЈ, који би, из више разлога, требало да остане у надлежности Војске Србије. Предложено је да се комплекс зграда ГШ у Немањиној конзервира као споменик подсећања на злодела НАТО, а ако се реновира да и даље остане у власништву Војске Србије.

Настављена је успешна сарадња са неколико изасланиста одбране страних земаља. За почасног члана Клуба проглашен је француски пуковник Жак Огар, који у свету шири истину о борби српског народа за слободу.

Клуб је издавач књиге генерала Мирка Бјелановића „Сведочанство о грађанском рату у Југославији 1990 – 1995.“, а промоција је заказана за 11. април.

И ове године успешно је реализован План обележавања дана агресије на СРЈ. На конференцији одржаној тим поводом промовисан је Зборник радова са међународне конференције 22. и 23. марта 2024. године под називом „Кад је рат враћен у Европу“. На конференцији реферате је поднело девет чланова Клуба. Конференција је наишла на велики одјек у свету. Том приликом су говорила и три министра Владе РС.

Министарство одбране прихватило је предлоге за активности у овој години. Одобрен је обилазак Центра за обуку логистике и центра АБХО Крушевац и компаније „Слобода“, Чачак. За рекреацију чланова одобрено је коришћење спортског центра ВА Бањица.

Наручена је израда јубиларне медаље поводом 20 година Клуба и 80 године од победе над фашизмом „20 + 80“, аутора генерала Вељковића. Већи део средстава одобрило је Министарства за рад, борацка и социјална питања, по пројекту.

Адмирал Бошко Антић је израдио сценарио за филм „Двадесет година Клуба“, који би требао да буде реализован до свечане седнице у јуну ове године, а књига „Двадесет година Клуба“ до краја године.

У раду Клуба испољиле су се и одређене слабости. На прошлој годишњој Скупштини измешен је Статут како би се побољшале активности. Смањено је бројно стање ИО, председник Клуба је уједно и председник ИО. Међутим, смањена је активност чланова Клуба и њиховог учешћа у раду ИО. Није формирана Секција за неговане традиција, ни Секција за сарадњу и информисање. Реализацију задатака из домена ових секција проводе два до три члана ИО.

Председник Надзорног одбора је у извештају истакао да је надзором утврђено да Клуб наменски и по Закону располаже новчаним средствима, која иначе потичу искључиво из чланарине.

У целини, задаци из Плана рада реализују се у потпуности, а Клуб, без обзира на потешкоће и проблеме, има значајан углед у друштву.

Министар одбране Братислав Гашић присуствовао је данас свечаности поводом обележавања Дана Војномедицинске академије.

Обраћајући се присутнима, министар Гашић рекао је да је Војномедицинска академија била и остала место науке и знања и да је својеврсни синоним за интегритет, напредак и развој.

- Војномедицинска академија почиња на чврстим темељима непрекидне борбе за људско здравље – медицинским знањима, вештинама и способностима бројних генерација здравствених радника, који су одувек били посвећени истом задатку. Она је омеђена истинским човекољубљем и захвалношћу оних који су овде пронашли излечење. Име Војномедицинске академије је истовремено знамење, али и терет одговорности њених припадника. Репутација установе грађена је деценијама и не дозвољава ништа мање од изврсног. А извршност је неухватљива, јер се границе медицинске науке и технологије стално померају. Данас, чини ми се, много брже него раније - истакао је министар одбране.

Он је нагласио да у таквим околностима, пред актуелном генерацијом здравствених радника ВМА, стоји задатак - да оправдају репутацију установе и остану примери професионализма и врхунског знања.

- Тај задатак није лак. Стручњаци ни у једном пољу, а нарочито у медицини, не стасавају преко ноћи. Предуслов за то су дугогодишње студије, стажирања, специјализације, супспецијализације и стална, такорећи, доживотна усавршавања. Зато је од кључне важности, не само за Војномедицинску академију, него и за Министарство одбране у целини, да у овој установи стасају и остану најбољи лекари и медицински техничари који ће своја знања и искуства преносити новим нараштајима - рекао је министар Гашић.

Министар одбране нагласио је да други изазов представља овладавање новим технологијама у дијагнози и терапији.

- Држава је, захваљујући одговорној економској политици, у значајној мери унапредила финансирање система одбране што се одражава и на набавку савремене опреме за потребе Војномедицинске академије. Ми смо одлучили да наша највећа здравствена установа не изгуби корак са другим клиникама истог ранга и зато ћемо наставити улагања у набавку најсавременије опреме - истакао је министар одбране.

На крају обраћања, министар Гашић честитао је празник запосленима и додао да Војномедицинска академија припада српској војсци, а да своје капацитете несебично ставља на располагање и осталим грађанима никада не заборављајући шта је њена основна улога.

Начелник Војномедицинске академије пуковник проф. др Ненад Перишић рекао је да је Војномедицинска академија од оснивања до данас прошла кроз многе изазове, али да је једно остало непромењено - визија унапређења медицинске струке и науке, и свакодневна непоколебљива професионалност свих који су били и остали део ВМА.

- У генерацијама лекара, медицинских техничара и свих запослених опстала је снага знања, искуства и заједништва, који су препознати и у међународним оквирима. Уз непрекидан напор да пружимо најбољу могућу здравствену заштиту свим нашим пацијентима, поставили смо високе стандарде у лечењу, иновативним медицинским методама и примени најсавременијих медицинских технологија. Сваки успешно излечени пацијент, успешан оперативни захват, спасени живот, али и свака пружена реч утехе, заједнички су докази да смо на правом путу. Уверен сам да ћемо тако и наставити, јер будућност припада онима који се прилагођавају и свакодневно се усавршавају - истакао је начелник ВМА и додао да само кроз стално праћење и примену најновијих медицинских достигнућа она може остати једна од водећих здравствених установа у нашој земљи и региону.

Обележавања 26 година од агресије НАТО

**ДА СЕ НИКАДА
НЕ ЗАБОРАВИ!**

Клуб генерала и адмирала Србије, Београдски форум за свет равноправних, СУБНОР Србије, Фонд дијаспора за матицу, Удружење „Ветерани војнообавештајне службе Србије“ и Удружење ветерана посебних јединица полиције, организовали су 21. марта у Свечаној сали Дома Војске Србије у Београду обележавање 26 година од нелегалне агресије НАТО кроз програм под називом: **ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ 1999-2025!**

На Конференцији организованој под слоганом „Кад је рат враћен у Европу“ у Великој сали Дома Војске Србије, Београд, Браће Југовића 19, говорили су генерал-пуковник у пензији Владимир Лазаревић, командант Приштинског корпуса Војске Југославије (1999), Живадин Јовановић, председник Београдског форума за свет равноправних, Мишел Чосудовски, Канада, научник, аутор, оснивач платформе „Глобална истраживања“, носилац почасне српске Златне медаље за заслуге, генерал-мајор у пензији Лука Кастратовић, председник Клуба генерала и адмирала Србије, генерал-потпуковник у пензији Јован Милановић, председник Скупштине Удружења „Ветерани војнообавештајне службе Србије“ генерал-потпуковник полиције у пензији Обрад Стевановић, почасни председник Удружења ветерана посебних јединица полиције.

Књигу „Кад је рат враћен у Европу“, зборник радова са међународне конференције, одржане 2024. године представио је Раде Дробац, заменик председника Београдског форума за свет равноправних

Организована је и пројекција филма „Герника 2“ и разговор о еколошким последицама агресије. Учесници су усвојили и посебну изјаву.

Ми, учесници Конференције одржане 21. марта 2025. године у Дому Војске Србије, поводом обележавања 26. годишњице почетка агресије НАТО на Србију (СРЈ) са темом „Када је рат враћен у Европу“, усвојили смо ову

ИЗЈАВУ**Залажемо се:**

- За шири прилаз култури памћења. Поштовање жртава одбране земље и слободе од агресије НАТО 1999. године, као и од других агресија, треба да се носи и осећа у животу, образовању, науци, уметности. И када правимо наставне програме, поверавамо писање уџбеника, бирамо стратешке партнере, распоређујемо економске интересе, потписујемо дугорочне споразуме, и када бранимо Косово и Метохију и Републику Српску - морамо бити свесни наше историје и жртава за слободу и опстанак.

- За распуштање НАТО који је, агресијом на нашу земљу и формално, од одбрамбеног прешао у агресивни савез униполарног поретка и неолибералног корпоративног система. Политика ширења НАТО на Исток добила је 1999. године убрзање и довела свет на ивицу нуклеарног понора. Данас све више влада земаља чланица схвата да је НАТО баласт из ере хладног рата коме нема места у мултиполарном светском поретку.

- За затварање америчке војне базе «Бондстил» и свих страних база на Балка-

ну, у Европи и свету. «Бондстил» је илегална војна база као што су илегални агресија НАТО, једностран сецесија и признавање од под притисцима САД и НАТО-а. База је подигнута на делу територије Србије која је привремено под мандатом СБ УН 1244, без сагласности Србије и СБ УН.

- За настављање и јачање дипломатских активности за отпризнавање.

- За подношење захтева за накнаду ратне штете. НАТО је грубо прекршио основне принципе међународног права, Повељу УН, неприкосновеност СБ УН, Завршни документ ОЕБС из Хелсинија (1975) и Париску повељу и има обавезу да ту штету надокнади. Захтев за одштету је право али и морална обавеза Србије према жртвама агресије.

- За настављање активности на утврђивању последица употребе оружја са осиромашеним уранијумом и других средстава за масовно уништавање. Потребно је да се одлуке Скупштине и Владе Србије у том погледу испоштују а обећања дата јавности изврше.

- За конзервацију, адаптацију и очување зграда МО и ГШ ВС као споменика културе и сведочанство великог страдања, од значаја за самопоштовање, морал нације и патриотско васпитање будућих генерација. Таква улога и значај ових здања нису упоређиви са било каквим материјалним или финансијским користима.

- За оснивање Центра за документацију и изучавање агресије НАТО као тачке прелома у глобалним односима. Србија као жртва агресије и првог рата на тлу Европе

после Другог светског рата – то заслужује. Организатори Конференције су спремни да понуде концепт.

- За утврђивање листе цивилних жртава агресије НАТО. Не смемо дозволити да нас долазеће генерације критикују за пропуст који се још увек може решити. И то је део културе памћења.

- За прилагођавање унутрашње и спољне политике новим реалностима у Европи и свету. Тектонске промене европског и глобалног окружења захтевају дубинска прилагођавања, планирање и визију потпуније заштите дугорочних националних и државних интереса.

- За најоштрију осуду сваког мешања у унутрашње послове и спољну политику Србије.

- За очување природних, минералних и других богатстава Србије, укључујући стратешке минерале, племените метале, пољопривредно земљиште, воде и шуме. Продужена стагнација и економска криза у Европи није време за распродају и концесије већ позив за већу бригу и ослонац на сопствене ресурсе, као и за смелију диверзификацију економско-технолошке и инвестиционе сарадње.

- За преиспитување досадашње регулативе и праксе према тзв. НВО које се финансирају из иностранства, адвокатишу туђе интересе, промовишу мешање у унутрашње послове и спољну политику земље. Потребно је утврдити да ли су такве НВО паралелно користиле и средства из државног буџета, односно, средства грађана Србије.

- За кадровску политику која даје предност знању, професионализму и доказаној привржености најважнијим државним и националним интересима, која искључује волонтизам или напредовање заступника страних интереса. Војно неутралну земљу не могу представљати осведочени заступници уласка Србије у НАТО!

- За преиспитување досадашњег оквира ЕУ за дијалог о Косову и Метохији јер се показао као механизам за изнуђивање неприхватљивих уступака Србије у корист сепаратизма а на штету државног суверенитета и територијалног интегритета. Тај оквир у протеклих 15 година, водио је удаљавању Србије од Резолуције СБ УН 1244 која је најважнији правни ослонац за одбрану суверенитета и територијалног

Уиме СПЦ учеснике скупа поздравео је Иринeњј Буловић

интегритета Србије, није дао очекиване резултате нити може довести до праведног, уравнотеженог и одрживог решења.

- За враћање процеса решавања питања Косова и Метохије на колосек и у оквиру Резолуције СБ УН 1244, за извршавање свих неизвршених обавеза из тог правно општеобавезујућег документа, укључујући: гарантовање права на слободан и безбедан повратак 250.000 протераних Срба и других не-Албанаца; прекид систематског насиља, етничког чишћења Срба и других не-Албанаца; враћање и распоређивање договорених контингента Војске и полиције Србије (до 1999); демилитаризацију Покрајине; безбедност, слободу кретања, образовање и слободу вероисповести за Србе и друге не-Албанце; реституцију силом узурпиране приватне, друштвене и државне имовине; поштовање свих других основних људских права Срба који се данас налазе у Покрајини.

- За поништавање свих аката, докумената, промена и мера предузетих противно статусу Покрајине као дела српске државне територије привремено под мандатом

СБ УН, односно, кршењем Устава Србије и Резолуције СБ УН 1244.

- За активну улогу Србије у изградњи нове архитектуре европске безбедности која јој припада с обзиром на њен немерљив допринос миру и безбедности, развоју европске цивилизације, посебно, имајући у виду допринос Србије победи над нацифашизмом пре 80 година, узимајући посебно у обзир то што је Србија (СРЈ) прва земља која је пружила одлучан отпор хегемонизму, ширењу НАТО на Исток и одбрани основних принципа међународног права успостављеног на резултатима Другог светског рата.

- За јачање политике активне неутралности, њено подизање на ниво уставног начела, као и за развијање уравнотежених односа и сарадње са свим важнијим чиниоцима међународних односа, на основама међусобног поштовања и обостраних користи.

- Поздрављамо дијалог на врху и почетак нормализације односа између Русије и САД као стратешки значајан позитиван развој, као и напоре председника Путина и

председника Трампа за јачање глобалне безбедности и постизање мира у Украјини уз елиминисање корена украјинске кризе.

- За обнову и поштовање прекида ватре у Гази и слободан доступ хуманитарне помоћи угроженом становништву Палестине.

- За осуду свих снага које доливају уље на ватру сукоба и ратно-хушкачке пропаганде.

- За заустављање трке у наоружању. Уколико одређене европске земље наставе ту трку могле би постати заточеници стокова наоружања и извор новог угрожавања мира и безбедности са несагледивим последицама. Припреме за рат у условима када лидери најмоћнијих земаља траже путеве за мир, глобалну безбедност и партнерство, када глобална већина тежи мултиполарном поретку и развоју – су знак неодговорности и политичког слепила. Издвајање нових трилиона евра за наоружање довело би само до продубљивања економске кризе у Европи, убрзаног одлива капитала, опадања животног стандарда и раста нестабилности. Спасење није у милитаризацији и русофобији, већ у нормализацији и добросуседству.

- За подршку руководству РС у одбрани Дејтонског споразума, права и надлежности које су јој загарантоване тим Споразумом и Уставом који је саставни део споразума.

- За Дејтонску БиХ, засновану на равноправности три конститутивна народа и два аутономна ентитета са неприкосновеним надлежностима, против покушаја обнове унитарне БиХ уз доминацију елите једног народа над другим народима.

- За прекид политичког прогона председника РС Милорада Додика и других руководиоца РС.

- За одлазак Кристијана Шмита и укидање позиције Високог представника за БиХ, који је оруђе прошлости, неоколонијализма, експанзионизма и највећа препрека функционисању уставног система БиХ и ентитета.

- За најоштрију осуду свих притисака, застрашивања и тероризма који се спроводи против српског народа у покрајини КиМ, са циљем окончања етничког чишћења српског народа.

- Осуђујемо антисрпско војно повезивање појединих чланица НАТО са илегалном врхушком у Приштини. Нема никакве сумње да је то урађено у договору са чланицама НАТО и који примењују асиметрични притисак против Србије и српског народа. О овом најновијем кршењу Резолуције 1244 Србија би требало да упозна Савет безбедности и затражи адекватно реаговање.

- За нормализацију у Србији и допринос сваког у складу са одговорностима. Данас је то најважнији начин изражавања поштовања према браниоцима државе и жртвама агресије НАТО.

Београдски форум за свет равноправних, Клуб генерала и адмирала Србије, Фонд дијаспоре за матицу, СУБНОР Србије, Удружење „Ветерани војно-обавештајне службе Србије“, Удружење ветерана посебних јединица полиције

(Саша Димитријевић)

Европа се припрема за случај светског рата

ЕУ МОБИЛИШЕ БУЏЕТЕ И РЕГРУТУЈЕ ПРИВРЕДУ

Европска комисија, која је представила план „Поново наоружајмо Европу“ од 800 милијарди евра, позива чланице да повећају војне буџете на три одсто БДП-а, док Доналд Трамп тражи чак пет процената

Европа хоће своју војску уместо НАТО-а

Начелник Генералштаба Бундесвера Карстен Бројер не крије да је током посета немачким градовима локалне становнике, који су деценијама после 1945. одрастали у атмосфери наметнутог пацифизма, провоцирао питањем: „Да ли сте спремни за рат?“. Бројер је за Би-Би-Си испричао како га је једна жена због тога оптужила да ју је уплашио, на шта је одговорио: „Не плашим те ја, него онај други.“ Први човек Бундесвера је наравно мислио на Владимира Путина.

Генералу који је током војне каријере био и заповедник немачких јединица у саставу Кфора у Призрену упркос пропагандом ширењу страха да се Путинова армија неће зауставити у Украјини није до сада полазило за руком да убеди младе Немце да обуку војну униформу. Сваки четврти регрут је напуштао војску после само шест месеци. Али за осиромашени Бундесвер, који по парламентарном извештају за прошлу годину кубури и са оружјем и опремом, изгледа долазе бољи дани. Али не само за Немачку већ и остале армије чланица ЕУ. Због (не)реалне опасности од руског похода на Запад, али и чињенице да Доналд Трамп оставља Стари континент на безбедносном цедилу откако је започео телефонску

Како до заједничке одбране ЕУ када европске војске располажу са чак 29 различитих типова ратних бродова, 27 врста хаубица, 20 модела борбених авиона и 17 типова тенкова

„бромансу“ са Владимиром Путином, Европска унија је решила да се војно осамостали кроз убрзано наоружавање.

Председница Европске комисије Урсула фон дер Лајен је почетком марта представила амбициозан одбрамбени план „Поново наоружајмо Европу“ (ReArm Europe). Циљ пројекта вредног 800 милијарди евра је да у наредне четири године ојача војне капацитете ЕУ. Европска комисија је чланицама ЕУ омогућила да 150 милијарди евра зај-

Некадашњи бункери у Америци који се преправљају у склоништа за „судњи дан“: у 575 бункера може да стане око 5.000 људи

СТАРИ КОНТИНЕНТ И НОВИ СТРАХОВИ У „КОМПЛЕТУ ЗА ПРЕЖИВЉАВАЊЕ”

Европска комисија представила је прошле недеље „Стратегију приправност” за бољу припрему на природне катастрофе, сајбер-нападе или рат. Највећу пажњу привукао је „комплет за преживљавање” – сет потрепштина које би, према замисли ЕУ, сваки грађанин требало да има при руци како би могао да преживи најмање три дана у случају кризе

мова за набавку новог оружја и опреме обезбеде путем кредита. Одлука о попуштању строгих правила о буџетском дефициту требало би да омогући земљама да повећају јавну потрошњу како би имале више за одбрану. Ако се рачуница покаже добра, то би помогло да изнедри додатних 650 милијарди евра за војне издатке у предстојећим годинама.

Следећи бриселско престојавање ЕУ на „ратни колосек”, и Немачка је 21. марта направила значајан искорак тако што је стари сазив Бундестага променом устава одобрио нова буџетска правила. То је урађено у журби како у новом сазиву немачког парламента опозиција оличена у АфД-у и антиратна Левица не би блокирале нова улагања у Бундесвер. Тако је будућа влада Фри-

Због (не)реалне опасности од руског похода на Запад, али и чињенице да Трамп оставља Стари континент на безбедносном цедилу откако је започео телефонску „бромансу” са Путином, Европска унија је решила да се војно осамостали

дриха Мерца унапред добила одрешене руке да готово без ограничења пумпа новац у немачку војску.

Али забринути Европљани се питају ко ће платити цех за бриселско ударање у „ратне бубњеве”. Осим за Немачку, додатно задуживање ће бити велики изазов за друге земље, попут Француске и Италије, јер им се јавни дуг приближава или већ премашује БДП, због чега се инвеститори неће баш утркивати да купују државне обвезнице ових земаља. Новац за европску одбрану би могао да се намакне и повећањем пореза, али то би додатно повећало инфлацију и угрозило већ начети стандард грађана ЕУ. По свему судећи, следи „американизација Европе”, односно напуштање модела социјалне државе, јер ће се новац уместо у фондове социјалног и здравственог осигурања преусмерити у набавку оружја.

Због рата у Украјини војна потрошња ЕУ је нагло порасла достигавши 326 милијарди евра у 2024. години, што је у просеку око 1,9 одсто БДП-а. Али је то недовољно да се парира Русији, која планира да у 2025. за армију потроши 145 милијарди долара, односно 6,3 одсто БДП-а. Европска комисија позива чланице да повећају војне буџете на три одсто бруто домаћег производа, док Трамп тражи чак пет процената. Од европских чланица НАТО-а једино Пољска ће ове године за набавку оружја и опреме потрошити пет процената бруто домаћег производа.

Али ако европски лидери желе да ојачају одбрану која више неће зависити од САД, мораће и да промене начин на

Европска комесарка за приправност и управљање кризама Аја Лабиб објавила је на мрежи „Икс” снимак у којем приказује садржај тог „комплекта за преживљавање”
(Фото принтскрин)

Главна жртва ове афере је Атлантски савез. Ако су нас наши савезници напустили у тешким, ако не и драматичним околностима, могли би то учинити поново ако би се Европа нашла у опасности. Ова порука није послата ни са једног од неколико самита који су европски лидери организовали када их је амерички председник Доналд Трамп изопштио из преговора о окончању рата у Украјини. Заправо, то су биле речи Кристијана Пиноа, француског министра спољних послова, након Сусеке кризе 1956. године, када су Сједињене Америчке Државе приморале Велику Британију и Француску да се повуку из заједничке војне интервенције против Египта. Лондон је из тога извукао закључак да мора чврсто пригрлити Вашингтон, а Париз – да Европа мора научити да стоји на сопственим ногама. Ипак, Стари континент је с временом почео да игнорише геополитичка упозорења. Након седам деценија од Сусеке кризе, стабилност трансатлантског савеза, који је од краја Другог светског рата био гарант европске безбедности, поново је доведена у питање.

Зато Европска унија сада планира да уложи 800 милијарди евра у одбрану, али и да припреми цивиле за потенцијални рат. Европска комисија представила је прошле недеље

који троше паре за модернизацију својих армија. Да неће бити лако направити заједничку европску одбрану говори шароликост у типовима наоружања. Према анализи Блумберга, европске војске располажу са чак 29 различитих типова ратних бродова, 27 врста хаубица, 20 модела борбених авиона и 17 типова тенкова. Поређења ради, америчка војска има само четири модела бродова, две врсте хаубица, шест типова авиона и једну врсту тенка.

Иако Европска комисија тражи од чланица да предност дају куповини наоружања и опреме од европских произвођача, то неће бити једноставно.

Пољска, која заједно са балтичким државама највише страхује од руског напада, жели да брзо ојача своје снаге америчким оружјем, а не да чека на европско, којег још увек нема довољно у понуди.

Током протекле деценије европске државе су потрошиле 100 милијарди долара на оружје произведено у САД. Само од 2022. до 2024. године европске чланице НАТО-а су две трећине укупног оружја купиле у САД. Колика је зависност од партнера са друге стране Атлантика говори податак да европске земље тренутно чекају на испоруку око

„Стратегију приправност” за бољу припрему на природне катастрофе, сајбер-нападе или рат. Она, између осталог, предвиђа централизовану кризни координациони центар и повећање резерви ЕУ, укључујући вакцине и транспортну опрему. Међу приоритетима је и заједничко обезбеђивање основних услуга у ванредним ситуацијама, попут здравствене заштите и снабдевања водом за пиће. Ипак, највећу пажњу привукао је „комплет за преживљавање” – сет потрепштина које би, према замисли ЕУ, сваки грађанин требало да има при руци како би могао да преживи најмање три дана у случају кризе. Европска комесарка за приправност и управљање кризама Аџа Лабиб објавила је на мрежи „Икс” снимак у којем приказује садржај тог комплекта: водоотпорна врећица са личним документима, конзервирана храна, флаширана вода, шибице, швајцарски нож, готовина, карте, основни лекови и транзистор. Међутим, уместо аплауза, реакције на њен видео биле су углавном саркастичне – људи су масовно коментаришали да клип делује као пародија, други тврдили да су „овакви политичари већа претња за ЕУ од Русије”. Они духовитији приметили су и да је из сета изостављена – храна за кућне љубимце.

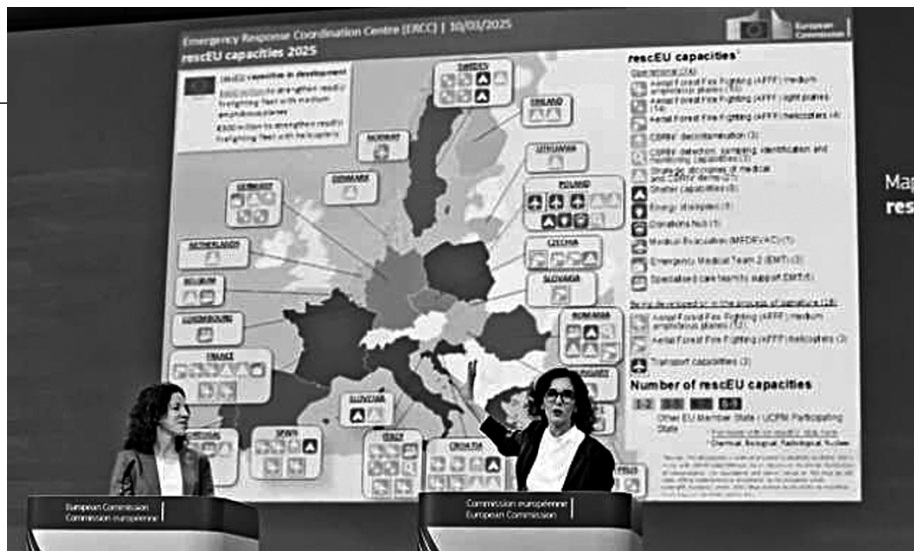
Сет за преживљавање нашао се и на мети политичара, углавном оних који седе на десној страни у Европском парламенту. Кинга Гал, потпредседница крајње групе Патриоте за Европу, ову иницијативу назвала је „ратном хистеријом”.

„То ствара панику, ствара страх, и не помаже ништа јер немамо рат у Европској унији, и надам се да га никада ни нећемо имати”, рекла је она. И левичарски популисти италијанског Покрета пет звезда у ЕП уперили су прстом у оно што називају „чистим психолошким тероризмом” од стране „комисије која хушка на рат”.

Са друге стране, Лабибова одбацује све оптужбе. „Бити свестан ризика и припремати се за њих супротно је од стварања панике и ирационалних

500 борбених авиона које су купили од америчких произвођача.

Прелазак ЕУ на ратну економију могао би бити спорији него што у Бриселу признају. По оцени Сергеја Згурца, директора фирме за војна питања „Дифенс експрес”, европске земље у развоју одбрамбене индустрије заостају за америчким компанијама у просеку од три до десет година, преноси украинска агенција Укринформ. Како истиче, европским фирмама ће бити потребно пет година да произведу сопствене извиђачке беспилотне летелице и десет година за развој крстарећих ракета чији домет прелази 1.000 километара.

Бриселски „комплет за преживљавање”

Француска припрема водич за преживљавање, Шпанија обнавља старе и гради нове бункере, Немци праве склоништа, док др на целом континенту поново разматра војни рок

реакција”, рекла је, али и додала да није увек лако пронаћи баланс између подизања свести и одржавања смирености.

Ипак, овај предлог Европске комисије није изолован случај – више земаља на тлу Старог континента већ је предузело сличне кораке.

Пред Нову годину Швеђани који су отварали своје поштанске сандучиће у нади да ће пронаћи честитке, уместо тога добили су подсетник на нестабилна времена у којима живе. Власти су послале брошуру „У случају кризе или рата” на 32 странице, позивајући грађане да размисле како би се понашали у случају да Шведска буде нападнута. У њој се налазе савети за случај инвазије неименованог непријатеља: како зауставити тешко крварење, где пронаћи поуздане информације и како се носити са нуклеарним падавицама – вероватно једнако ефикасна у случају нуклеарног напада као и наредба „атомски здесна” у бившој ЈНА. Илустрације суморних

„Тајм” упозорава европске чланице НАТО-а да треба да избегну замку и следе САД, које су последњих деценија милијарде долара утрошиле на развој ограниченог броја високотехнолошких система као што су борбени авиони, тенкови и ратни бродови. Амерички магазин сматра да је рат у Украјини показао да је са становишта европске одбране много ефикасније улагати у развој и производњу јефтинијих система за надзор, дронова убица, хаубица, противтенковских и противваздушних ракета.

Миленко Пешић
Извор Политика

Швеђана у склоништима цивилне заштите јасно поручују да рат није нешто што се дешава само другима. Једног дана то може бити и ваш случај. Званични Стокхолм наводи да циљ брошуре није да уплаши грађане, већ да их подстакне на припрему. Домаћинство опремљено основним залихама – довољно да преживи неколико дана без спољне хране, воде, струје, грејања или „Инстаграма” – биће једна брига мање за локалне власти у тренуцима озбиљне кризе.

Не тако давно, они који су 2012. хрлили на Ртањ како би пронашли уточиште од најављеног смака света сматрани су и теоретичарима завере, док се то сада сматра одговорним понашањем у Европи. Поготово у нордијским и балтичким државама, које су уплашене од тога да ће комшијска Русија прећи међу.

„Добра припремљеност значи да људи у Финској могу заједно да се суоче са опасностима”, рекла је Ерика Коистинен, директорка за комуникације при Министарству унутрашњих послова. Према истраживању из прошлог септембра, 58 одсто Финаца већ има припремљене залихе за хитне случајеве код куће. У јуну 2024. естонска домаћинства добила су нови водич о безбедности у хитним ситуацијама – ажурирање приручника „Буди спреман!” из 2022. године. У Летонији Национална служба одбране објавила је допуњену брошуру „Шта радити у кризи”, како би домаћинства могла да се снађу током прва три дана кризе док чекају обнову основних услуга.

Међутим, сада и владе јужнијих земаља почињу да обраћају пажњу на потенцијални смак света. И Француска припрема водич за преживљавање, који ће бити објављен пре лета, а Шпанија обнавља и гради нове бункере. Такође и Немци, познати по доброј организованости, праве нова склоништа, док се на целом континенту поново разматра обавезни војни рок.

Извор: Политика

Пројекат ВВОСС и МО „Храбро срце заплањско“

ОКО СОКОЛОВО

Са трибине у Београду

Гости из Румуније и домаћини положили су венац
на Споменик браниоцима Београда

У складу са Правилником о критеријумима и поступку за стицање статуса удружења од посебног значаја за одбрану и доделу средстава за учешће у финансирању пројеката удружења у областима од значаја за одбрану, удружење Ветерани војнообавештајне службе Србије је, у сарадњи са Министарством одбране реализовало пројекат „Храбро срце заплањско“.

У склопу пројекта одржане су трибине у Нишу, Панчеву и Београду, на којима је присуствовао очекивани број заинтересованих различитих структура грађана, војних, интелектуалних и научних радника. Преовладавали су школска омладина и старешине Војске Србије, чиме је остварена ефикасност, ефективност, утицај, одрживост и важност пројекта у контексту постављених циљева.

На трибинама су говорили пуковници у пензији проф. др Милоје Пршић, Љубинко Кнежевић, Бобан Ранђеловић, капетан бојног брода Градимир Јовановић и историчар Дарко Жарић.

Главне теме које су обрађене на трибинама биле су: (1) Ратни пут Моравске дивизије од 1912. до 1918. године, (2) Војнообавештајна служба у балканским ратовима и Првом светском рату и (3) Ратни пут 2. пешадијског пука „Књаз Михаило“ познатијег под називом Гвоздени пук.

Након обрађених тема приказан је филм „Драгутин Матић – око соколово“ о његовом ратном путу и заплањских бораца.

Кроз предавања указано је на изузетан значај патриотског духа српске војске у значајним биткама у Балкан-

ским ратовима и Првом светском рату и велике жртве које је српски народ подне у одбрани отаџбине, као и промена војнообавештајног деловања у том историјском периоду и деловања обавештајно-извиђачких јединица током извођења борбених дејстава.

Пројекат је остварио очекиване резултате у едукацији грађана, младих старешина, студената факултета и високих струковних студија, стручне јавности, припадника борачких и ветеранских удружења, којима су представљена основна сазнања о Драгутину Матићу и заплањским борцима кроз ратни пут Моравске дивизије и улози војнообавештајне службе кроз историјски временски период од 1912. до 1918. године, оригиналне фотографије и документа која до сада нису била представљена јавности. Посебну пажњу учесника привукло је приказивање филма „Драгутин Матић – око соколово“.

Трибина је, због учешћа делегације Асоцијације пензионисаних и резервних војних дипломата Румуније (АДМРР) „Александру Јон Куза“, имала и интернационални значај. Припадници тог удружења су изразили жељу да учествују на трибини у Панчеву, која је дала посебан тон овој активности. Обраћање председника АДМРР пуковника у резерви Думитру Ђурђа и излагање члана румунске делегације АДМРР пуковника у резерви Илије Леонтине о утицају ослободилачких ратова Србије на буђење слободарског духа румунског народа и улози српске војске у ослобађању Румуније у Великом рату, као и тема о развоју војнообавештајне службе Војске Румуније од 1859. године до краја Првог светског рата, дали су велики значај одржавању трибине у Панчеву. Овакав приступ је утицао на позитиван развој патриотских осећања, промовисање војног позива и пробудио интересовања за област неговања традиција српске војске и војнообавештајне делатности.

Истичемо присуство декана Факултета за дипломатију и безбедност проф др Радојице Лазића са најближим сарадницима и студентима, на трибини одржаној у Београду и директора Високе школе струковних студија за безбедност и криминалистику проф др Веселина Конатара са сарадницима и студентима на трибини одржаној у Нишу.

За време посете делегације „Асоцијације пензионисаних и резервних војних дипломата Румуније“ положен је венац на Споменик браниоцима Београда 1914 – 1918. на Новом гробљу у Београду и одржан кратак историјски час о херојима одбране Београда.

Г. Ј.

Историја српског војног школства

175 ГОДИНА ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

У Београду је 1848. почела са радом Тополивница за ливење топова и ђулади, у коју је 1849. примљено десет питомаца на школовање. Убрзо се дошло на идеју да се из Тополивнице издвоји војна школа, како би питомци добили боље војно образовање. Пројект о устројству Артиљеријске школе, који је Илија Гарашанин доставио Државном савету на разматрање, одобрио је кнез Александар Карађорђевић 18. марта 1850. године.

питомци 13. класе Ниже школе Војне академије, од школске 1880/1881. године. Смиао поделе Војне академије на нижи и виши курс био је да се направи селекција међу официрима, тако да само најбољи и за више образовање надарени дођу на Виши курс. У обе школе наставна година делила се на теоријски и практични течај.

На челу Војне академије био је управитељ - виши официр, коме је у раду помагао Академски савет састављен од свих наставника. По завршетку Првог светског рата Војна академија обновила је рад 1919. године. У њеном саставу биле су Нижа и Виша школа, тако да је задржан ранији систем школовања. У Краљевини СХС/Југославији основане су Поморска војна академија у Дубровнику 1923, Интендантска академија у Београду 1924. и Ваздухопловна војна академија у Панчеву 1940. године.

Војне академије у СФРЈ (1944-1991)

Одмах по ослобођењу Београда председник Националног комитета ослобођења Југославије (Владе) Јосип Броз Тито, 21. новембра 1944, издао је наредбу да се у Београду оснује Војна академија. Пошто је стара зграда Војне академије у Улици кнеза Милоша срушена у Априлском рату 1941, школа је почела са радом на Топчидеру. Први командант Војне академије био је генерал-лајтнант Саво Оровић. Наставници су били из редова официра и професора Војне академије Краљевине Југославије, који су се за време окупације „исправно” држали, било у земљи, било у заробљеништву. Међутим, стари систем школовања није био погодан за Југословенску армију, која је имала велику и неопложну потребу да школује бројан ратни старешински кадар, који је био без формалног војног образовања. Услед тога донета је одлука да се Војна академија као општа војна установа расформирана 31. јула 1945. и да се оснују посебна војна

училишта по родовима и службама. У више различитих гарнизона на простору ДФ Југославије основане су родовске официрске школе за оспособљавање официра који су изашли из рата, а у оквиру њих су радила војна училишта за основно школовање питомаца. Након што су средином педесетих година сви ратни официри завршили школовање, официрске школе преименоване су у родовске школске центре намењене за стручно-специјалистичку обуку завршних година питомаца војних академија. У исто време војна училишта груписана су по видовима, родовима и службама и од њих је настало седам војних академија: Војна академија ЈНА у Сарајеву (од 1953. у Београду), Интендантска војна академија у Требињу (од 1955. у Београду), Техничка војна академија КоВ у Загребу, Ваздухопловна академија у Мостару (од 1960. у Задру), Ваздухопловнотехничка војна академија у Жаркову, Војна академија РВ и ПВО у Рајловцу и Морнаричка војна академија у Сплиту.

Училишта „галеба“ у Ваздухопловној војној академији

Војна академија је високошколска образовна и научноистраживачка установа Министарства одбране Републике Србије, која већ 175 година школује официрски кадар. Њено оснивање повезано је са стварањем српске државе и њене стајаће војске. Пошто је Кнежевина Србија стекла самоуправу у оквиру Турског царства, кнез Милош је 1830. основао Пешачку гарду, а две године касније и Коњичку гарду. У Пожаревцу је 1837. основана Књажевско-сербска воена академија, која је услед политичких превирања у Србији и притисака из Турске, после шест месеци престала са радом.

На оснивање војне школе у Кнежевини Србији утицали су револуционарни догађаји у суседном Аустријском царству 1848-1849. године. У борбама између Срба и Мађара северно од Саве и Дунава учествовали су добровољци из Србије. У сударима са регуларном мађарском војском Срби су увидели предности модерно организоване, обучене и добро наоружане војске. У Београду је 1848. почела са радом Тополивница за ливење топова и ђулади, у коју је 1849. примљено десет питомаца на школовање. Убрзо се дошло на идеју да се из Тополивнице издвоји војна школа, како би питомци добили боље војно образовање. Пројект о устројству Артиљеријске школе, који је Илија Гарашанин доставио Државном савету на разматрање, одобрио је кнез Александар Карађорђевић 18. марта 1850. године. За првог управитеља војне школе именован је капетан Фрања Зах.

Насупрот свом имену, Артиљеријска школа је од самог почетка била општа војна академија, у којој су се школовали официри пешадије, коњице, инжењерије и артиљерије. Наставна година у Артиљеријској школи делила се на теоријски и практични течај. Поред официра, наставу су држали и цивили, од којих су четворица били редовни професори на Великој школи у Београду. Након завршетка школске године и положених испита питомци су путовали по Србији, најчешће у Крагујевац и Страгаре, ради практичног рада. Артиљеријска школа је војсци давала мали број официра, јер је курс трајао пет година, а на школовању су се налазиле само две класе. Тек кад би старија завршила петогодишњи курс, на њено место примала се млађа класа. Артиљеријска школа је од 1850. до 1880, за тридесет година рада, школовала 12 класа и произвела 189 официра.

Устројство Војне академије

Признање пуне независности Кнежевине Србије 1878. дало је подстицај за свеобухватну реформу државне управе и војске. На предлог министра војног потпуковника Јована Мишковића Народна скупштина је 30. јануара 1880. усвојила Пројекат закона за устројство Војне академије, који је кнез Милан Обреновић истог дана одобрио. Војна академија била је подељена на Нижу и Вишу школу са посебним циљевима и задацима школовања. Нижа школа, у трајању од три године, требало је да подмири потребе трупе за пешадијским, коњичким, артиљеријским и инжењеријским официрима. Виша школа, у трајању од две године, била је намењена за стицање вишег војног образовања. По овом закону примљени су и школовани

Негдашња смотра питомаца Војне академије

Након формирања војних академија прешло се на трогодишње школовање, а услови живота и материјални стандард питомаца знатно се побољшани. Због све већих програмских захтева школовање на војним академијама је 1966. продужено на четири године. Усвојено је ново Упутство о оцењивању питомаца, према којем су уведене бројчане оцене од 5 до 10. Према Закону о војним школама и научноистраживачким установама ЈНА од 1973. године, који је усвојен у Савезној скупштини, школски систем у ЈНА постао је саставни део школског система у СФРЈ са свим потребним специфичностима. Наставни кадар војних академија почео је да се попуњава конкурсом, уведена су наставничка звања и формиране катедре. Наставници су почели да се баве научноистраживачким радом, да сарађују са разним часописима и иступају на научним скуповима. На војним академијама организоване су последипломске студије облика специјализације и магистерија и одбране докторских дисертација. Јединствен наставни план и програм за све војне академије усвојен је 1974. године, према коме су питомци изучавали заједничке предмете општег и општевојног образовања и војностручне предмете у зависности од рода, службе и специјалности. Велика пажња поклањала се идејно-политичком раду и васпитавању питомаца и наставника. Питомци су васпитавани на слободарским традицијама југословенских народа, посебно из Народноослободилачког рата и социјалистичке револуције. На војним академијама у СФРЈ школовани су припадници страних оружаних снага пријатељских држава: Зимбабвеа, Либије, Ирака, Алжира, Мјанмара, Судана, УАР, Индонезије, Етиопије и Замбије.

Војне академије у СР Југославији / Србији (1992-2025)

Политичка криза у СФРЈ и почетак борбених дејстава у Словенији 1991, затим у Хрватској и Босни и Херцеговини, захтевали су да се војне академије и школски центри преместе из ратом захваћених подручја. У току школске 1991/1992. извршено је предислоцирање школа и академија из Загреба, Сплита, Карловца, Задра, Рајловца и Сарајева на територију СР Југославије. Интеграцијом војних академија настала је Војна академија на Бањици и Војнотехничка академија у Жаркову. Војна академија школовала је студенте за потребе родова, а Војнотехничка академија за потребе служби Војске Југославије. Јединствена Војна академија, намењена школовању официра свих родова и служби Војске Југославије, формирана је Уредбом Савезне владе од 2. јуна 2000. године. Унутрашњом организацијом образована су четири одсека: Копнена војска (КоВ), Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана (РВ и ПВО), Ратна морнарица (РМ) и Логистика. У састав јединствене Војне академије ушла је и Школа националне одбране, намењена каријерном усавршавању официра. С циљем успостављања традиција српске војске извршена пренумерација класа, тако да је у школској 2000/2001. уписана 125. класа.

Посебно раздобље у развоју Војне академије настаје после раздруживања Државне заједнице Србије и Црне Горе и проглашења самосталности Републике Србије, 5. јуна 2006. године. Реорганизација Војне академије извршена је на основу Одлуке министра одбране од 2. августа 2006, када су расформирани одсеци КоВ-а, РВ и ПВО, РМ, Логистике и Школа наци-

оналне одбране, а њихови делови, људство и материјална средства уграђени у састав Војне академије Сектора за људске ресурсе МО. У склопу реорганизације Одсек логистике премештен је из Жаркова у Касарну „Бањица 1“, чиме су људски и материјални ресурси груписани и значајно рационализовани.

Од студената свих родова и служби формиран је Први студентски пук, док су све катедре и центри груписани у оквиру Деканата Војне академије. Према новој формацији Војна академија имала је шест организационих целина: Управу, Деканат, Школу националне одбране, Први студентски пук, Логистички батаљон и Војну гимназију.

Стварање Универзитета одбране

Настава на акредитованим студијским програмима у Војној академији отпочела је школске 2008/2009. године у складу са стандардима које је прописао Национални савет за високо образовање Републике Србије. Пошто су Војна академија и Војномедицинска академија ВМА имале акредитоване само основне и мастер студије, започеле су припреме за оснивање универзитета. Универзитет одбране основан је 24. фебруара 2011, а први ректор био је генерал-мајор Миодраг Јевтић, дотадашњи начелник ВМА. Универзитет одбране основан је с циљем да обједињује образовни и научноистраживачки рад Војне академије и Медицинског факултета ВМА и омогући школовање на основним, мастер и докторским студијама у три научна поља - друштвено-хуманистичком, техничко-технолошком и медицинском. Ректору Универзитета одбране 19. јуна 2017. непосредно су потчињени: Војна академија, Медицински факултет ВМА, Институт за стратeгијска истраживања и Школа националне одбране. У саставу Војне академије, од свог оснивања 2015. године, налази се и Средња стручна војна школа „1300 каплара“. Важан искорак у развоју Војне академије направљен је 2023. године када је у пољу друштвено-хуманистичких наука први пут акредитован студијски програм Војне науке на мастер и докторским студијама, чиме су створене добре перспективе за јачање наставног кадра.

Током 175 година постојања мењали су се управитељи, начелници, команданти, наставници и командири водова, али Војна академија је непрекидно напредовала. Све то је постигнуто захваљујући њеним припадницима, који су били спремни да мењају организацију школе и унапређују наставне планове и програме, пратећи развој науке и технике и угледајући се на најразвијеније војне школе у Европи и свету. Знање и труд генерација наставника и питомаца уложени су за опстанак Војне академије. Основни покретач њиховог деловања била је љубав према отаџбини.

Извор *Одбрана*

Одбрана у менталној сфери /2

ПАРИРАЊЕ
ПРОТИВНИКУ

Иако је у савременим ратовима тежиште на неоружаним облицима агресије, у свету не постоји одбрамбени систем који омогућава одбрану у свим димензијама у којима државе могу да буду нападнуте. Такав систем може да се створи на основу аналогije, на исти начин као што је створено све до сада, у домену људског рода. Наравно, да би се успоставио одбрамбени систем неопходно је познавање непријатеља, његових циљева, намера и могућности.

ПИШЕ:
проф.
др Светозар
Радишић

пуца. Резултат је био импресиван: кристали замрзнуте воде која је слушала класичну или духовну музику били су правилне и симетричне, за око пријатне структуре, а тзв. хеви метал музика је потпуно уништила структуру воде - претворила је структуру у аморфну масу. Слично је вода реаговала и на различите речи.

С обзиром на чињеницу да вода чини највећи део људског организма, сазнање о могућности да вода памти требало би да утиче на основе даљих истраживања и револуционарна научна открића, која би потврдила да су крв и остале течности у организму носиоци информација, без обзира где се у телу или ван њега налазили.

У том случају много тога престаје да буде мистериозно, а магијска моћ постаје јаснија. Наравно, отварају се још једна врата за манипулације са људима у душевној и духовној сфери. Ишта, на пример, мислити о савршеној шути, на прим. Коперфилда и индијских факира, или (не)способности човека да се спаси од превара и заблуда? Мисаони прекид, спора реакција на трик, или...?

Старе и нове звезде

Највећи успех у одгонетању феномена у вишим сферама било би сазнање да је тзв. памћење засновано на водонику - јер би то био повратак у тачку настанка свега постојећег. Таква претпоставка није независна. У априлу 2003. објављено је да је Питер Јакобсон, научник из Евронске свемирске агенције, обелоданио закључке најновијег истраживања: „Кад је настао свемир постојао је само водоник и хелијум“. Он је само потврдио теорију да су претходне звезде остариле и након експлозије расуле водоник и новостворени хелијум у универзум. Онда се читав про-

цес поновио. Водоник и хелијум су гравитирали заједно док температура није постала довољно висока да би се створиле нове звезде, а онда су настали деутеријум, литијум... вибрирајући на следећим, вишим нивоима. Свака следећа генерација звезда стварала је нову супстанцу, све до стварања широког спектра основних хемијских елемената. Једно је у вези са описаним сасвим извесно: све што се догађа у „фактивном свету“ води ка водонику и подсећа на космичко пулсирање: настанак - нестанак - настанак - нестанак... извирење - увирање - извирење - увирање... вртлози - спирале - вртлози - спирале...

Изгледа да више није спорно да човек поседује потиснуте и (не)скривене могућности. Научници све чешће објављују закључке који подсећају да је то исто говорио Никола Тесла (парафраза): људи су електричне животиње са осетљивим магнетним мозговима. Очеvidно је да енергијска поља која окружују људе протичу кроз људе и њихову живу Планету - тако повезују човека са космосом. У зонама саторионим потоцима резонантни рецептори могу се претворити у генераторе веома снажних извора енергије, а то пресудно утиче на понашање човека и његов живот.

Потврђено је да електромагнетни извори и појаве утичу на биосистеме - биљке, инсекте, животиње и људе на Земљи. Промене у геомагнетним пољима (скуп неколико поља, попут метериковог и аномалног поља) утичу на Земљу и све на њој. Осим тога, на човека утичу: телурске струје у морима и океанима; нискофреквентне индукционе струје; локалне магнетне аномалије; магнетни моменат Земље (на пример, утиче на запремину човекове лобање). Геомагнетна поља утичу на функционално стање великог мозга и прилагођеност мрежњаче ока... Сва жива бића су морфогенетски повезана и налазе се у једној врсти резонанце. Једна врста живих бића истовремено располаже истим информацијама. Размена тих информација остварује се без контакта. Везе колективног памћења су невидљиве и још увек мистичне.

Емитовање енергије

Међутим, сви ти енергијски утицаји, иако веома значајни, нису једнако опасни као утицаји у тзв. душевној сфери. Најопа-

Не треба занемарити настојање научника да клонирају биљке, инсекте, животиње и људе. Уколико у томе успеју, биће то револуција не само у биохемијској и енергијској, него и у душевној и менталној сфери. Најозбиљније истраживање у том смислу до сада започели су др Крејг Вентер и др Хамилтон Смит. Они иокушавају да преуреде најједноставније живо биће - бактерију *Mycoplasma genitalium*, која настаје путем за оплодњу и плућа, а сачињена је од 517 гена у хромозому. Уколико успеју, биће то прво вештачко створење, и што је важније: верна копија оригинала. Ето још једног доказа, да човек чини све не би ли опонашао Бога - у улози ствараоца.

Неспорно је да се из космичких принципа и закона највише може закључити о људском организму. Познато је да материја, енергије и информације извиру и увиру. Доказано је да „црне рупе“, за које астрономи сматрају да у себи садрже недостајућу масу свемира, могу бити две милијарде пута масивније од Сунца и несхватљиво минијатурне. По аналогiji, оне се налазе и у микрокосмосу. Стога је извесно да оне крију могуће одгонетке многих мистичних феномена, између осталог у физици, лечењу и ратним сукобима. Пре неколико деценија нико није ни наслутио шта њихово постојање суштински значи.

Тунелски вид

Приликом размишљања о штетним утицајима на холографску, душевну и духовну компоненту човека, запостављају се узредни ефекти, који у неким ситуацијама могу да буду пресудни. Професор Дејвид Стрејер, шеф истраживачког тима на Универзитету Јута, закључио је да особе које често користе мобилни телефон у току вожње пате од тзв. тунелског вида, односно њихов мозак не обрађује периферне информације о светлосним сигнаlima, саобраћајним знацима и другим возилима на путу. У класичној анализи саобраћајних удеса вероватно нема довољно алармантних доказа за ригорознију забрану коришћења телефона, будући да је вожња примитивна радња која не захтева натпросечну интелигенцију и не ангажује много мозак. С друге стране, биће веома занимљива истраживања о штетности те врсте зрачења по тело, душу и дух, када се стекну сви услови и за ту врсту истраживања.

За разумевање феномена памћења, функционисања мозга, протока енергија кроз организам и, наравно све што је у вези са магијом, важни су докази да вода реагује на речи. На пример, на реч „хвала“ у води се одсликавају филигрански обликовани прелепи кристалићи, а на било какву изречену претњу вода реагује расцепљеним кристалима. Масару Емото, председник Општег јапанског истраживачког института, након исцрпних истраживања наведеног феномена изјавио је: „Вода памти, може да чује, осети срећу или тугу, чак се и присећа. Штавише, вода поспрема у своју 'меморију' осећаје и информације, које прима споља“.

У експерименту, познатом светској јавности, Масару Емото и сарадници напунили су флашице водом, а затим су пустили разнолику музику. Потом су воду, ради приказа ефеката, замрзли на минус 20 степени. Фотографисали су замрзнуте кристале и увећали снимке 200 до 500

снији су утицаји на душу и дух човека. На пример, према неким научним ставовима погрешна предвиђања могу врло лако постати самоостvarујућа пророчанства, те се поставља питање шта чинити ако је то истина? Изузетно је важно да ли је истина да се емитована психичка енергија нечијих мисли поново враћа источнику и да човека може задесити само онај удес који је лично заслужио.

То што је потврђена теорија о свесном макрокосмосу и микрокосмосу, подстиче на размишљање о дрскости људи да се поигравају са непоштовањем космичких, природних, или Божијих закона. Уколико постоји „интелигенција природе“, да ли су цунами, тајфуни, оркани, торнада, земљотреси, поплаве, слободне бактерије, вируси и чудни, несавладиви пожари опомене и/или казне? Научници тврде да је доказано да је космички потенцијал жива реалност свакога, али шта то значи неким људима?

Пред истраживачима разних наука је изазов, да искористе нове класификације енергијских поља. Оне су нарочито применљиве у медицини, јер указују на проблеме у вези са животом, болом, болестицама и смрћу. Реална је претпоставка да ће научници ускоро одгонетнути: шта значи то да се скаларним пољем може пренети свака количина енергије на било које растојање? Да ли је заиста могућа интерференција зрачења из тог поља с различитим енергијским ефектима, у одређеној тачки? Како је могуће створити топлотни повор у којем нестаје енергија, или како настаје нови извор енергије у скаларном пољу?

Више није спорно да је сваки човеков наступ суштински магијски, јер је магија комбинација мисли, речи, воље, енергије и вере. Све што човек чини је с разлогом. Он садржи идеју и веру у остварење. Мисао је човекова водила и најкраћа веза са циљем. У окружењу сваког човека су магичари, вештице, гатаре, пророци..., али и бајалице, молитве, филмови, рекламе, песме, вести... Нажалост, тај „магични свет“ није истражен. Шта чинити са „зрацима вида“, који у уским сноповима биорадијацијски зраче из мозга, када је јасно да

могу усклађивати унутрашње енергије (ектрасензорно лечење), изазивати несвесне поремећаје, или нанети свесна оштећења у психи других бића? Како се заштитити од урока, клетве, проклетства, страха, стрепње и злослутности?

Магија коришћена у ратовима

Нису ретки погледи да је основа за увођење „новог светског поретка“ магијска. У новијој литератури наведено је да се магија користи за изазивање промена у свету у складу са властитом вољом. Према тим схватањима савремена псеудоимперија служи се медијском манипулацијом и информационом насилјем, ради освајања душа. То чини наметањем и понављањем лажних вредности и својих симбола „као сатанских икона“.

Истина је да је магија одувек коришћена у ратовима и то најчешће с циљем обмањивања и скретања пажње. У чувеној кинеској књизи Стратегеме наведена су два веома ефектна примера. Један је библијски.

„А Јерихон се затвори, и чуваше се од синова Израилевих; нико не излазише нити ко улазише. А Господ рече Исусу: 'Ево дајем ти Јерихон и цара његова и јунаке његове. Зато обиђите око града сви војници, идући око града један пут на дан; тако учини шест дана. А седам свештеника нека носе седам труба од рогова овуњских пред ковчегом, а седмога дана обиђите око града седам пута, и свештеници нека трубе у трубе. Па кад отежући затрубе у рогове овуњске, чим чујете глас трубе, нека повиче сав народ из гласа; и зидови ће градски попадати на својем месту, а народ нека улази, сваки напрема се.'“ Тако је написано у Књизи Исуса Навина у Старом завету. Једни тумачи Светог писма означили су „пад Јерихона“ као Божију вољу; други као типичан пример психолошког рата, трећи су тумачили обред као пример магијског ритуала; четврти су навели да је реч о скретању пажње, јер су „инжињерци“ за седам дана, који су подсећали на правовремено осмишљени ритуал, успели да поткопају зидине Јерихона.

У другом примеру из „Стратегема“ магичари, у улози мађионичара, немају нимало

мистичну улогу: „Мађионичари се врло често користе методом 'на истоку галама, да би се напало на западу'. Тако они одвраћају пажњу гледалаца с једне тачке и усмеравају на другу. Тамо где публика не гледа, трик може да буде изведен брзо и неприметно“. Очеvidно је: обмане, перфидије и лажи саставни су део свих ратова.

Иако је у савременим ратовима тежиште на неоружаним облицима агресије, у свету не постоји одбрамбени систем који омогућава одбрану у свим димензијама у којима

државе могу да буду нападнуте. Такав систем може да се створи на основу аналогije, на исти начин као што је створено све до сада, у домену људског рода. Наравно, да би се успоставио одбрамбени систем неопходно је познавање непријатеља, његових циљева, намера и могућности. Сваки одбрамбени систем зависи, пре свега, од филозофије одбране, затим теорије одбране, концепције одбране, разрађене стратегије и њених доктринарних компонената, одговарајуће регулативе и припреме у којој се гради одговарајућа одбрамбена моћ.

Ретке су земље које су бар делимично организовале одбрану у ванфизичким и ванвојним сферама. Из тог аспекта посматрано, најважније је да постоје институције са одређеним одбрамбеним функцијама и задацима и да су увезане у државни систем. Координатор мера и поступака у сфери одбране од информација, мисаоне енергије и свих других врста енергија, мора бити Министарство одбране, будући да неке од активности и операција у ванфизичкој и ванвојној сфери угрожавају превасходно грађане и државу.

Ментални шок

Познато је да је физичко тело човека могуће раздесити или уништити физичким, биолошким и хемијским средствима, затим електромагнетном емисијом (микроталаси), прекидом протока плазме, попут аксонплазме и механичким вибрацијама. Основа за то су активни, непрестани, биохемијски процеси у свакој ћелији (више од 2000 процеса). Сви ти процеси су суштински енергијски процеси. То значи да је лако препознати оружја која се могу применити против људског тела: ударни таласи, физички ударци, биолошко и хемијско оружје (отрови, бактерије, вируси, лекови), усмерена електромагнетна зрачења, вибратори... На пример, довољно је доказа да се ментални шок код људи изазва брзим и јаким блесковима светлости, да светлост утиче на хармонизацију поремећених биохемијских процеса у ћелији и да на памћење и расуђивање утичу надражаји протеинских молекула и распоред молекула нуклеинских киселина у мозгу.

(Наставља се)

Језик наш насушни

ПСОВКЕ

Псовање, клетва баш као и плакање, не ретко су израз физичке и духовне немоћи људског бића, његовог безизлазног положаја.

Псовање као израз спонтаности, бесумње ослобађа човека од нагомилане негативне енергије, мржње и беса и доноси му психичко олакшање, али ништа не мења у фактичком положају пониженог и егзистенцијелно угроженог појединца. Без псовке, тог „сигурносног вентила“ човек би експлодирао.

Сваки језик има мањи или већи број речи или фраза које се сматрају непристојним, увредљивим или вулгарним. Псовке заузимају мање од једног процента националног вокабулара и нису у истој мери заступљене у свим језицима. Према неким подацима, најбогатији у том погледу је енглески језик са око 7.500 обскених речи, чему су понајвише допринели необразовани и примитивни досељеници у САД и Аустралију, што наредне генерације нису успеле да превазиђу. На другом месту су Мађари са око 5.000 псовки, док Срби са неких 4.000 „бисера“ заузимају тек треће место, иако многи мисле да смо, бар у томе светски прваци. Према истраживању једног портала, следе Италијани, Турци, Арапи, Кинези итд.

Врхунац некултуре

Као псовке претежно се користе вулгарне речи, које дотичног субјекта вређају као човека уопште, или на националној, верској или расној основи. Ово се односи пре свега на изворне погрдне речи (бараба, билмез, идиот, лажов, лопурда, тикван, зврндов итд.) као и на називе бројних животињских врста, које су познате по типичним негативним особинама, па се њима често називају мушкарци (коњ, магарца, сом, ован, јарац) и жене (гуска, ћурка, кокошка, коза, крава, овца), неретко ове речи појачане наставком – ина (волина, коњина, сомина). Такође и неке бивке имају извесно негативно, мада блаже значење (рен, коприва, смрдљевак, тиква). Док је адресат псовки присутно живо биће, дотле њихов предмет чине прљавштине разне врсте (нарочито људске излучевине), сексуалност, чланови породице, родбински односи и животињски свет. За разлику од спонтаних псовки које исказују љутњу или неко разочарење и нису ником директно упућене, дотле праве псовке имају свог невољног примаоца, ком се упућују свакаке поруке мржње („Иди до ђавола! Носи се у п. м.! Једи г.!). Псовке са изразима богохуљења сматрају се врхунцем некултуре и личне бахатости и највише се везују за хришћанске народе – како православне тако и католике. Иначе Срби, у псовкама најчешће помињу Сунце: Сунце жарко, Сунце калајисано, Сунце неогрејано, Сунце лебово, Сунце крваво!

Поред већ поменутог „чашћавања“ противника називима из домена фауне (Магарче један, Свињо једна, Пасји сине! итд.) многи псовачи се не устручавају да помоћу псовки исмевају телесне и психичке недостатке хендикепираних особа. Речи као: богаљ, наказа, лудача, кретен, идиот итд., користе се у многим језицима и

сматрају се посебно нехуманим и друштвено неприхватљивим. То се односи и на увреде са расном и верском садржином (угљеша, кафени, жутаћ, калаштура или муџахедин, џихадиста, фундаменталиста итд) које се такође сматрају друштвено неприхватљивим, док је исмевање разних слабости и неспособности донекле прихватљиво и веома заступљено у политичким обрачунама. Не треба овде изоставити ни мимику и гестикулацију, које могу пратити вербалне псовке или се јављати самостално. Поред шаљивог дечјег знака „шипак“, у светским размерама је далеко познатији „знак средњег прста“, који се сматра увредљивим и у фудбалу се кажњава жутиком или црвеним картоном. Псовке се често упућују повишеним тоном, уз прећутну, увредљиву гестикулацију. Реакција адресата на псовке зависи не само од његовог карактера и степена увредљивости него и од менталитета и система вредности.

Псовке су често уперене против сваког ауторитета – оца и мајке, и шире родбине, преко шефа, до самог Бога, иако црквени канон каже да „не треба Господње име узимати узалуд“. Хришћанство је јединствено у општој одсуди псовки које се сматрају „говором пакла и злог духа“. Свети Јероним је тврдио да је „псовка страшнија од сваког другог греха – она је базбожни говор устију против Бога“. Псовке срећемо и код појединих страних књижевника: Шекспира, Милера, Маркиз де Сада, Раблеа, Буковског итд, док Вуков „Црвени бан“ представља непресушану ризницу наше обцене лексике и прави извор вулгарности и простаклука.

Психолошки и социјални аспекти

Псовање је старо колико и људски род. Не зна се који је друштвени слој или професија дала највећи „доринос“. Ако гледамо са психолошког становишта, да псовка представља спонтану реакцију и одбрану од угрожености разних врста, онда њен настанак и њихово „богаћење“ можемо везати за робовски рад и вековима потчињен положај јединке или целих професија. Вероватно су носачи и градитељи Вавилонске куле, египатских пирамида и Кинеског зида – радећи у веома тешким кли-

матским и у крајње нехуманим условима помоћу примитивних средстава за рад – били родоначелници овог подјезика. Градитељи Вавилонске куле су путем псовки изражавали свој протест против бездушних надзорника јер им је само то и преостало. Неке псовке су нађене уклесане у зидовима египатских пирамида.

Псовање, клетва баш као и плакање, не ретко су израз физичке и духовне немоћи људског бића, његовог безизлазног положаја. Псовање као израз спонтаности, бесумње ослобађа човека од нагомилане негативне енергије, мржње и беса и доноси му психичко олакшање, али ништа не мења у фактичком положају пониженог и егзистенцијелно угроженог појединца. Без псовке, тог „сигурносног вентила“ човек би експлодирао. Али псовање може бити и карактерна особина, одлика професије или социјалног слоја, локална или регионална, па чак и национална особеност. Предмет псовки може бити буквално све и свашта, од ближе и даље родбине до врхунских табуа. У национално мешовитим срединама псује се мајка уз додатак националног придева, док Роми псују једни другима „мајку циганску“.

Али псовач не мора увек бити угрожен и не мора увек бити у праву. Псовање може бити и знак ароганције и супремације, атак

на личност неке друге, често недужне особе, покушај да се властити недостаци и кривича пребаце на другог. Псују експоненти власи и силе – официри и полицајци, надзорници на градилиштима, управници затвора, трговци, сељаци итд. Код неких народа постоје пословице да онај који псује није у праву! Ваљда због тога паметни људи и снажне личности не псују, јер сматрају да је општа толеранција елемент снаге, мудрости и достојанства личности. Одувек се сматрало да је псовање одлика необразованог дела друштва и део уличног, а не доброг домаћег васпитања. Фројд псовке види као реакцију на неку доживљену трауму, али и као земену за неку изосталу радњу. Псовка је „вербална реакција на фрустрацију“ (Seibicke).

Неки лингвисти сматрају да су псовке у српском језику настале тек после пада Србије у турско робство, што је само делимично тачно.

Ширењу псовачког репертоара су, после Другог светског рата, знатно допринели филм и телевизија, али и нова рок-музика. Притајена сексуална енергија нагло је експлодирала, што је нашло свог израза у разним облицима порнографије и сексуалним баханалијама на журкама затвореног

типа, по чему је био познат пагански Рим. Велики допринос продору примитивног псовачког репертоара улице у свакодневни језик и живот, дају годинама уназад свеприсутни „ријалити“ на приватним телевизијама.

Циљ оправдава средство

Још увек се сматра да су псовке посебно везане за неке професије, некадашње кириције и кочијаше и њихове данашње наследнике, професионалне возаче камиона, који су често имали дефекте на лошим путевима у недођијама па су псовкама покушали да себи дају одушка. Псовке се нису задржале само у поменутим професијама, него су се – као и све друге лоше навике – убрзо прошириле на цело друштво. И док мушки свет обично налази „оправдање“ за псовање, данас псују и жене, посебно припаднице млађе генерације, како би демонстрирале своју једнакост са мушкарцима. Из истог разлога, оне све више пуше, па чак постају све већи љубитељи добре капљице и жестоких пића уопште, што није само одлика естраде или „ријалитија“. Псовке су производ лошег домаћег васпитања и негативног утицаја улице и субкултуре уопште, али и израз ниског образовања и недовољне социјалне прилагођености. Сем тога, оне се могу сматрати одликом сиромаштва и приградских четврти, где владају материјална беда и опште социјално незадовољство, па псовке представљају неку врсту одговора на такво стање. У урбаним срединама, псовка је данас помодна појава која звучи cool и којом млади, а посебно припаднице лепшег пола, демонстрирају своју равноправност са мушкарцима.

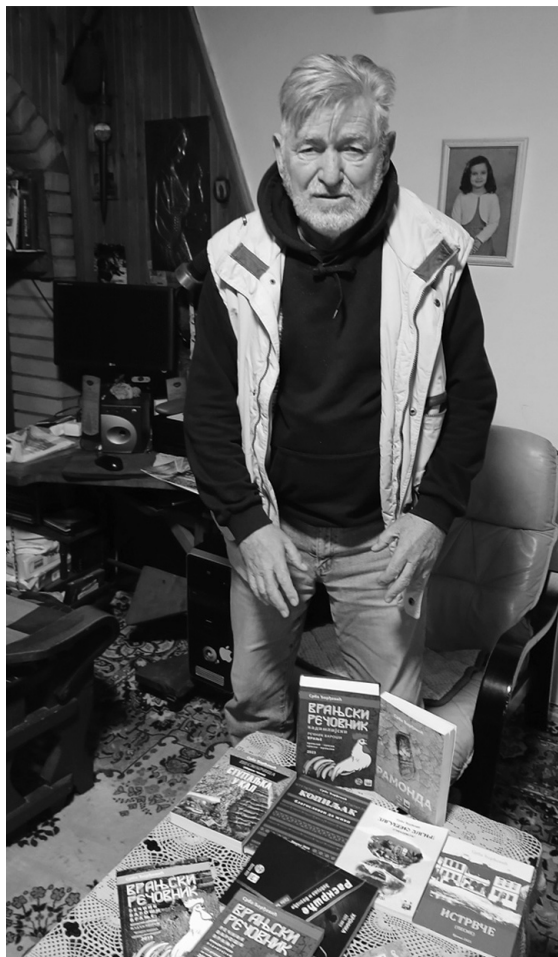
Политика је, бар на Балкану, водеће подручје беспштедног вербалног обрачуна, псовања, плувања, вређања и свакојаког моралног и политичког етикетирања и дисквалификација политичких противника, посебно у време предизборних кампања. И док се у скупштинским расправама још колико-толико, поштује некакав бонтон и кажњавају увреде политичких противника, тога у јавним наступима скоро да нема. Борба за очување, односно освајање власти води се без много скрупула, без толеранције и фер-плеја. Једни ту борбу виде као одбрану угрожене отаџбине од стране агресије и идеолошке деструкције, а други као спас народа од безбожничког и ненародног режима и успостављање лако смењиве власти. Сви они сматрају да циљ оправдава средство, па тако за своју странку резервишу позитивне атрибуте (патриоте, браниоци отаџбине, хероји рата и мира, градитељи, спасиоци народа итд) док се противници означавају најгорим епитетима: дезертери, шљам, страни плаћеници, домаћи издајници, Мадлед-Југенд, НАТО- странке итд. У свему томе најважнија је власт која се брани или осваја у име народа (Не каже се бадава „Боље је грам власти него ока памети!“). Власт значи моћ, утицај, новац, а то је данас преважодни циљ оних који су се *определили за политику*. Најчешће су то људи без професије или са кулџеним дипломама, продавци магле и ман ипулатори, дакле разни превртљивци, лажови и невере, „лаже и паралаже“. Американци с правом кажу - од политичара су гори само педофили!

Здравко Зељковић

Спомен на старо Врање

ОФИЦИР ЧУВА СТАРОГРАДСКИ ГОВОР

Пламти искра душе пензионисаног потпуковника
Србе Ђорђевића

Потпуковник
Срба Ђорђевић
са својим књигама

Речник или на врањанском речовник, дело нашег колеге

31. децембра 1999. године и два лета господња касније табанао изазовним књижевним стазама.

„Плајваз“ из сошки

Пензионисани интелектуалац, негдањи учесник у одбрани части Космета, и „на месту вољно“ не мирује.

Уместо официрског мача и огња из „сошки“ је извукао плајваз и на врањском дијалекту, у позној јесени живота, неуморно пише и од заборава брани језик старе вароши. Заљубљеник у врањски жаргон и зборене, у својим делима оживео је јебанцијама (страницама) и староседеоцима дочарао чаролију говора циганске лепотице, певачице и играчице Малике Еминовић Коштане, распусног и богатог Димитрија Стајића Митке и других антологијских ликова писца Боре Станковића.

–Од осталих српских вароши Врање разликују особена култура, традиција, посебице прадедовски, кадимлијски језик, који је мелодичан, танан, мекан и пријатан за уво. У последњих 60 година врањски језик почео је да нестаје. Управо ме је то понукало да покушам да нешто што је наше, што је припадало нашим прецима, отргнем од заборава. Учење Вука Караџића „пиши како говориш, читај како је

Град историје, богате традиције и других особености, познат по врцавој народној кованици „У Врање нема лагање“, задржао је душу и патину прохујалих времена.

Одавно дукати не звецкају врањским махалама, којима су удаваче и тек опупеле девојке ходиле према турском купатилу хамаму, али не бледе сећања на стару варош мерака и карасевдаха. Жаргон старог Врања, који је у комуникацији столовао у 19. и до средине 20. века, посве је закупио пажњу пензионисаног официра наше војске Србу Ђорђевића.

Душу старог Врања данас могу да намиришу читаоци занимљивог књижног пртљага од 15 књига на прадедовском (кадимлијском) дијалекту, који је у протеклих 14 година упрличио негдањи српски солдат. После службовања у Скопљу, Врању, Ђаковици и Нишу, часни српски потпуковник војничку одежду занавек је скинуо

написано“ није применљиво на кадимлијски врањски говор. Врањски говор или жаргон је наречје српског језика, које има своје посебности и одступања у односу на Вуков српски речник.

Основу врањског говора у променљивим речима чини један падеж, евентуално два. Раритет су три падежа. Заменице *ги*, *гу*, *га* су препознатљиви бренд Врањанаца. Настојим да

Сећање на прошла времена

чувам, негујем и развијам чистоту језичког наслеђа врањског краја, прича Срба Ђорђевић.

Речи из старог говора

Врањанцима није потребна граматика ни за писање, ни за изговарање. Многи се и дан дањи не либе да користе речи из старог говора, који негује врањско зборјење. Старих речи још има нарочито у вокабуларима старих врањских породица. Претежно на староврањском језику Срба Ђорђевић је објавио седам књига поезије, роман „Рамонда“, новелу „Копилџак благословен да живи“, збирку кolumни „Раскршће заблуда и безнађа“. Ускоро из штампе треба да изађе збирка песама „Еипнаја цивџан“. Круна његовог књижевног стваралаштва је шест издања књиге „Речовник“ са 7.600 речи, појмова и израза на староврањском језику, које је слушао и записивао још у детињству.

– Баш би теја да се то време врене. На јед’н д’н. Сас њемане, гоч и грнету. Сас карасевдах и прангије, а не се врћа, т’пка. Неће. Нека је, ње си га гледам кроз трепке и у с’н, вели доајен врањског глумишта Драган Станковић.

– Одувек је Врање препознатљиво по специфичном говору. Мало је писаца

који чувају старе речи и изразе од заборавља. Стари врањски говор све се мање користи у изворном облику. Из пера искомског Врањанца севају књижевни пламенови. Врањски говор је књижевни плен овог народног писца. Биографија Срба Ђорђевића мало ремек дело.

Реч оточке (мало пре) само Врање има. Клблк или калабалак је гужва или много људи. Код комшију ми неки голем клблк. И код нас вечерас. Или староврањско зборјење: жмијем, а с’н не дооди. Мори, по д’н гледам и будан снујем како тропав, нал’не сал чујем. Цел треперим, а душа ми гори, објашњава Ђорђевић.

Малобројни врањски бојени покадак у биртијама запевају: ми појемо, ми играмо. На падежи не мислимо. Своје књиге бивши официр поклонио је манастиру Хиландар. Саговорник „Војног ветерана“ је члан новосадског Удружења књижевника у отаџбини и расејању. Оснивач је Удружења слободних уметничких душа „Ава Јустин“ у Врању.

В. Пешић

СТАРОГРАДСКИ РЕЧОВИ

У врањском језику множина од речи је речови. Врањски речовник (кадимлијски, староседелачки) је покушај да се на једном месту нађе већина речи, које су биле у употреби у старом Врању.

Књига „Речовник“ је јединствени речник говора старог Врања. Последњи сведок староврањског говора је трезор у коме су закључани речи и говор Врањанаца.

Васколику магију старог говора најбоље илуструју речи авџија (повац), алабак двооличан), багаљив (трапав), бездер (неприлика), белким (ваљда), видја (изглед), вукомаш (подмукао), големџија (угледан), гутурал(пош), дивурна (дневница) дигногавес (убражен) мајле (будаласт), мазно(глатко).

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА БУЏЕТ И ФИНАНСИЈЕ
Фонд за социјално осигурање војних осигураника
Број.....

Фонд за социјално осигурање војних осигураника (у даљем тексту: Фонд за СОВО), на основу члана 15. тач. 8. и 10.

Уредбе о надлежности, делокругу, организацији и начину пословања Фонда за социјално осигурање војних осигураника („Службени гласник РС“, бр. 102/11, 37/12, 107/12, 119/13 и 15/23) и Сагласности Управе за војно здравство Министарства одбране, број 2517-3 од 19.06.2024. године, доноси

ПРОЦЕДУРУ ЗА ОБАВЉАЊЕ ХЕМОДИЈАЛИЗЕ У ИНОСТРАНСТВУ ЗА ОСИГУРАНА ЛИЦА ФОНДА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ ВОЈНИХ ОСИГУРАНИКА

ња („Службени гласник РС“, број 6/2024), увећане за накнаду трошкова електричне енергије и воде, а која би се исплаћивала осигураном лицу Фонда за СОВО да хемодијализу обавља у Републици Србији.

6. Осигурано лице Фонда за СОВО које се налази на хемодијализи у кућним условима треба да, 30 дана пре одласка у иностранство, писаним путем обавести Фонд за СОВО о термину и дужини боравка у иностранству, а осигурано лице Фонда за СОВО које се налази на дијализи у војноздравственој установи или цивилној здравственој установи, треба да обавести и ту здравствену установу. Војноздравствена установа, за период, за који се осигурана лица Фонда за СОВО која се лече у кућним условима, налазе у иностранству, неће тим лицима достављати дијализни материјал.

7. Накнада трошкова за обављене хемодијализе у иностранству, осигураном лицу Фонда за СОВО исплаћује се на основу писаног захтева и на основу, од стране судског тумача, преведене медицинске документације здравствене установе у иностранству, а која се односи на обављене хемодијализе осигураног лица Фонда за СОВО, као и на основу оригиналних рачуна о наплаћеним трошковима хемодијализе у иностранству.

Медицинска документација не мора бити преведена од стране судског тумача у случају боравка у Црној Гори, Хрватској и Федерацији Босне и Херцеговине.

Висина накнаде трошкова за обављене хемодијализе у иностранству утврђује се у сваком конкретном случају, према типу дијализе која се осигураном лицу Фонда за СОВО обезбеђује на терет средстава обавезног здравственог осигурања, а највише до износа стварних трошкова.

8. Фонд за СОВО је дужан да води месечну евиденцију за сваку календарску годину, за осигурана лица Фонда за СОВО која се дијализирају у кућним условима и за осигурана лица Фонда за СОВО која се дијализирају у војноздравственој установи, а која су обављала дијализу у иностранству, под условима из ове Процедуре.

Наведена евиденција је неопходна како се, евентуално, не би дуплирали трошкови у Фонду за СОВО и Групама за послове са војним осигураницима у Нишу, Крагујевцу, Ваљеву, Новом Саду, Крушевцу и Ужицу.

Месечну евиденцију за сваку календарску годину, дужне су да воде и поименично наведене Групе за послове са војним осигураницима Фонда за СОВО, као организационе целине Фонда за СОВО.

9. Са садржином овог Процедуре неопходно је упознати војноздравствене установе које обављају хемодијализу и све запослене у тим установама, све запослене у Фонду за СОВО, као и запослене у наведеним Групама за послове са војним осигураницима.

10. Ова Процедура ступа на снагу даном потписивања.

ДИРЕКТОР
пуковник др Радан Костић, с. р.

1. Осигурана лица Фонда за социјално осигурање војних осигураника (у даљем тексту: Фонда за СОВО), која болују од хроничне бубрежне инсуфицијенције јесу лица која, због одржавања у животу, хемодијализу морају да обављају доживотно, без обзира да ли се налазе у Републици Србији или у иностранству.

У том смислу, Фонд за СОВО је донео одлуку да, на начин како је то предвиђено овом Процедуром, сноси трошкове хемодијализе осигураним лицима Фонда за СОВО и за време док се та лица налазе у иностранству.

2. Осигурана лица Фонда за СОВО, која су, приликом путовања, односно боравка у иностранству, вршила хемодијализу, обраћају се Фонду за СОВО са захтевом за накнаду (рефундацију) трошкова за обављену хемодијализу у иностранству.

3. Лицима, осигураницима Фонда за СОВО, која се налазе на хемодијализи у здравственој установи или хемодијализу обављају у кућним условима, за време док се налазе у иностранству, а најдуже до 30 дана у континуитету или са прекидима у периоду од 01.01. до 31.12. у свакој календарској години, обезбеђује се накнада трошкова хемодијализе, за време док се налазе у иностранству.

4. Накнаду за обављене хемодијализе у иностранству, осигураницима Фонда за СОВО који се у Републици Србији налазе на хемодијализи у војноздравственој установи или у здравственој установи из Плана мреже Републичког фонда за здравствено осигурање (у даљем тексту: РФЗО) или у здравственој установи са којом Фонд за СОВО има уговор о пружању услуге хемодијализе војним осигураницима, Фонд за СОВО ће извршити према прибављеном обрачуну трошкова хемодијализе Одељења за хемодијализу Клинике за нефрологију Сектора за лечење Војномедицинске академије.

5. Фонд за СОВО ће накнаду трошкова за обављене хемодијализе у иностранству, осигураним лицима Фонда за СОВО која се у Републици Србији налазе на хемодијализи у кућним условима, исплатити највише за прописан број хемодијализа на месечном нивоу, сходно Правилнику о утврђивању цена материјала и других трошкова за хемодијализе које се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигура-

У Нишу обележен Дан жена

ДАМАМА ДАРОВАЛИ ЦВЕЋЕ

У Дому војске Ниш, руководство УВПС Ниш је са припадницама лепшег пола обележило Дан жена. Из 13 месних организација из Ниша и Алексинца, Секције летача и падобранаца, Подружнице Клуба генерала и адмирала, припаднице женског пола су присуствовале пријему поводом Дана жена.

На почетку је председник УВПС Ниш Зоран Јашовић поздравио присутне, пожелео им добродошлицу и честитао Дан жена. Затим је истакао да је УВПС једно од ретких удружења у Србији које пружа помоћ у остваривању права по стамбеној и здравственој проблематици, решавању статуса борца и све око борачке проблематике, издваја више од 40% чланарине за солидарну помоћ и пружа сву правну помоћ својим члановима. Такође је истакао да се сваког месеца од априла до новембра организују једнодневни излети, спортска такмичења, мини олимпијаде. Формирана је и Шаховска секција у којој могу да се укључе и припаднице женског пола.

„У име свих жена захваљујем се руководству УВПС, Ниш, на срдечној добродошници, што нас уважавају и сваке године организују пријем жена

поводом нашег дана“, рекла је госпођа Рада Лазаревић, руководилац хора „Учитељска лира“ обично вођа пута на излетима.

Драгица Видојковић је захвалила и истакла да први пут присуствује пријему жена, те да је јако позитивно изненађена срдчним пријемом у режији руководства Удружења.

На крају је председник УВПС, Ниш, свакој припадници уручио цвеће.

Међународни дан жена, који се традиционално обележава сваког 8. марта, представља дан борбе за женска права односно економску, политичку и социјалну равноправност жена и мушкараца. Тај догађај повезан је са низом протеста и демонстрација које су организовале жене запослене у текстилној индустрији у Њујорку 1857.

године. Први масовни протест догодио се 1909. Године, када је око 15.000 жена марширало улицама Њујорка, захтевајући од државе краће радно време, боље плате и право гласа.

У Србији се Дан жена већ годинама прославља као дан када мушкарци припадницама женског пола исказују љубав и захвалност, поклањајући им цвеће и друго.

З. Ј.

Дружење у Батајници

ПОКЛОНИ ИЗЕНАЂЕЊА

Месни одбор УВП Батајница организовао је дружење у својој просторији поводом Дана жена. Скупу су присуствовале жене КВП и чланови Актива жена ове организације који је формиран пре неколико година.

Уз добру вољу, организацију и свеукупно учешће чланова, овај дан је био веома креативан и манифестован кроз добру домаћу трпезу, разна пића и друге ђаконије и поклоне изненађења.

Домаћини дружења били су Рефик Спахић, председник МО, те чланови Драгош Бадњар и Момир Котлаја, који су служили даме и исказали им дужно поштовање.

Као један од највремешнијих чланова Месне организације Драгош Бадњар поздравио је присутне даме, честитао им празник и пожелео добро здравље, а затим им уручио руже и пригодне поклоне изненађења. Дружење је протекло у опуштеној и пријатној атмосфери уз јело, пиће и песму.

За овакав гест чланова МО УВП Батајница, присутне даме су истакле да су и сада као и раније одушевљене и задовољне дружењем и поштовањем према њима.

Са дружења је послата је порука да је оно пример како треба радити и поштовати лепшу половину људског рода и да ће војни пензионери Батајнице и даље неговати ову традицију.

Р. С.

У Дому војске Ниш, 11. марта одигран је узвратни шаховски сусрет између екипе Удружења војних пензионера Србије, Ниш и екипе Удружења пензионера града Ниша.

„Захваљујем се на гостопримству које сте нам указали у јулу месецу прошле године када је одигран шаховски сусрет између наших двеју екипа. Желим вам срдечну добродошлицу на узвратни сусрет у нашем удружењу и да се осећате као у својој кући. Није битан резултат, битно је дружење између наших војних и ваших цивилних пензионера, као и да проширимо сарадњу и у другим областима. Наше удружење пружа свесрдну помоћ првенствено својим члановима у стамбеном и здравственом збрињавању, решавању статуса борца, сву правну помоћ око решавања статусних питања и друго. Организујемо излете сваког месеца од априла до новембра текуће године, традиционални Велики шаховски турнир Југоисточне Србије, мини олимпијаде. Више од 40% од чланарине издвајамо за доделу солидарне помоћи“, на почетку је рекао председник УВПС, Ниш, Зоран Јашовић.

Потпредседник Удружења пензионера града Ниша, Властимир Петровић се захвалио

Обележавање 8. марта у Земуну

Како је било

ПРИГОДНИ ПОКЛОНИ ДАМАМА

Нпштински одбор УВПС Земун одржао је свечану седницу поводом 8. марта Дана жена.

Поред чланова Општинског одбора присутне су биле по две чланице из сваке месне организације. Председник ОпОд Земун Славко Дошеновић говорио је

како је успостављен празник жена.

Прва прослава Дана жена у Србији одржана је 1944. године. Дошеновић је дамама поклатио скромне поклоне, а за сећање је начињен заједнички снимак. Затим је послужен коктел..

Т. М.

Узвратни шаховски сусрет

ПОБЕДНИК ЈЕ ДРУГАРСТВО

домаћину на гостопримству и рекао да ће убудуће радити на томе да се прошири сарадња између два удружења.

Екипа УВПС, Ниш, у саставу Ранко Ђурић, мајсторски кандидат, капитен екипе, Радивоје Перовић, мајсторски кандидат, Миодраг Петровић и Жарко Костић је победила са 3,1/2 : 1/2

екипу УПГ Ниша у саставу Светислав Петровић, трећекатегорник, капитен екипе, Драгослав Аћимовић, Иван Стаменковић, другокатегорник и Драгосав Аћимовић.

Највећи допринос око организације шаховских сусрета су дали Светислав Петровић, члан ИзОд УПГ Ниша и међународни шаховски судија Игор Лукић и вођа шаховске секције УВПС, Ниш, Славко Шапина.

Након завршеног такмичења, настављено је дружење у УВПС, Ниш, уз скромно послужење. Руководство УВПС, Ниш и УПГ Ниша су се договорили да наставе са устаљеном праксом и да ове године организују још два оваква сусрета.

З. Ј

КАДА ПАДНЕ МРАК

Дечаћи, 18 и 19 година, држали су положаје у снегу од метар висине данима и ноћима. Јели су смрзнута готова јела и месне нареске јер није смела да се пали ватра. Чизме нису скидали данима, мењали су положаје нон-стоп. Чучали су, лежали и клечали на заседним местима по киши, снегу, на смрзнутој ледини и камењару по цео дан и ноћ. Трзали се на најмањи шум. Седећи, куњали на једно око а другим гледали у измаглицу или мрак какав никад видели нису. Нема ко није халуцинирао и коме се није привиђала арнаутска силуета. Минут као сат, сат као вечност. Не знаш шта је на левом боку, чујеш рафал у даљини... Не знаш шта је на десном боку, чујеш детонацију па нагађаш од чега је. Гледаш у камен испред себе и почнеш да причаш са њим, даш му надимак, размишљаш да л' ће тај камен да ти остане над главом за вечност.

Стигне смена или наређење за релокацију а ти не можеш да устанеш, укочен к'о леш. Не знаш да л' идеш у боље ил' у горе. Кожа на шакама испуцала као крокодилова леђа а прсте не осећаш, само десни кажипрст грејеш како знаш. Батерија на „радиоли“ цркла још јуче, појма немаш који је дан. Заборавио си да причаш гласно, шапућеш и у мислима.

Дођеш на резервни положај, видиш другаре, гледаш да л' неко фали, не знаш да л' да се смејеш или плачеш јер знаш да они иду тамо одакле си ти дошао.

Добијеш топао чај, запалиш цигарету, истопиш се од милине, не треба ти ништа више у животу. Згрејеш се мало, изујеш чизме, промениш чарапе и поново се обуваш, а све време мислиш: „Само сада да не почне ватромет док се не обујем“. Стигне мањерка са пасуљем. Врео. Хлеб од прејуче, тврд као онај камен са којим си причао. Чујеш глас: „Не оджеравај се, не пуни црева, ако те пукне у стомак просуће ти се изнутрице, нико их не покупи после“. Преседне ти све.

Напуне те цигаретама и муницијом као товарно магаре, не знаш где да ставиш све. Пуниш чутуру чајем, ако остане вишка уопште. Завучеш се уз другара у врећу испод јелке, са једне стране неки грудобран, са друге оборено стабло. Ђутиш, заспиш... Тргнеш се после неког времена, мислиш да си спавао сатима, а ниси саставио ни сат времена. Нема везе, к'о нов си. Чекаш тако, нит' знаш шта чекаш, нит' знаш кога.

Пада мрак, онај најмрачнији. Оде још један дан а ти жив... Чујеш сову, не знаш да л' је права или оно-матопеја арнаутска... Убрза се пулс, вруће ти је одједном. Не смеш да се откопчаш, а знојиш се... И тако у круг, зора, дан, сумрак, ноћ...

Не знаш шта више мрзиш а радујеш се свакој смени та четири дела дана, јер си жив и даље. Жуљ? Нико их није ни примећивао. Ране по шакама? То је био орден своје врсте.

Понављам, то су били дечаћи од 18 и 19 година. Ми од 24, 25 и више, били смо „матори“. Они су се смејали и „лечили“ нас тиме. Спрдали се међусобно, онако како можеш то радиш само са неким са киме си одрастао. Они су се знали једва пар месеци... А веровали су један другом животом.

Чујеш их како добацују: „Коме је хладно, п....р!“ Смејемо се сви као будале.... док нас траже „звучомером“, и док нас вреба „предатор“ са неба кога не чујеш у доласку већ само у одласку, а онда је већ касно ако те „види“.

Срећне вам ране, јунаци.

Душан Барац

Из прошлости Војнообавештајне службе

СТВАРАЊЕ
МОЋНОГ ШТИТА

У периоду између два светска рата, Обавештајно одељење Главног ђенералштаба Војске Краљевине Југославије развијало се функционално и структурно. Његове кључне функције су биле обавештајна и контраобавештајна, а истицала се и неопходност интензивирања психолошко-пропагандне активности.

Уредбом о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци из 1940. године дефинисан је састав Друге дирекције и задаци њеног Првог и Другог обавештајног одељења.

Новом реорганизацијом од 1. марта 1940. године формирана је Друга дирекција коју су чинила два обавештајна одељења. Прво обавештајно одељење било је задужено за офанзивну обавештајну службу и делило се на одсеке према државама у којима је вршен обавештајни рад. Друго обавештајно одељење се бавило дефанзивним обавештајним радом, а чинили су га: Одсек за унутрашњу службу; Одсек за шифру, картотеку и криптографију; Одсек за фотографију и хемију и „М“ одсек.

Истрајност и стрпљивост
у раду

У периоду између два светска рата, Обавештајно одељење Главног ђенералштаба Војске Краљевине Југославије развијало се функционално и структурно. Његове кључне функције су биле обавештајна и контраобавештајна, а истицала се и неопходност интензивирања психолошко-пропагандне активности. Основна начела рада војнообавештајне службе Краљевине Југославије била су: истрајност и стрпљивост у раду; тајност; трајна веза и непрекидност обавештавања; повезаност свих органа са којима се сарађује, нарочито са полицијом у дефанзивној обавештајној служби; непосредност обавештавања; сталност особља и штедња и правилна расподела новца.

Доктринарно, обавештајна служба се делила на офанзивну и дефанзивну обавештајну службу. Офанзивна обавештајна служба имала је задатак да прикупља војнополитичке податке о суседним земљама, да води евиденцију о војној сили и ратном потенцијалу уопште, да прати страну штампу и остале публикације и да води пропаганду у иностранству путем штампе и брошура. Она се делила на даљње обавештавање (оперативни подаци о суседним земљама) и блиско обавештавање (у граничној зони). Дефанзивна обавештајна служба је

пратила и обавештавала о свим приликама и догађајима у земљи од значаја за војску и спречавала рад страних агената и „деструктивних“ и „антидржавних“ елемената у војсци. У свом раду, дефанзивна обавештајна служба ослањала се на војне и полицијске органе. На почетку Априлског рата 1941. године, у оквиру Штаба Врховне команде је формирано Обавештајно одељење.

Након слома Краљевине Југославије, већи део обавештајаца је заробљен, док су војна изасланства у неутралним земљама наставила са радом. Од обавештајних официра који су успели да избегну заробљавање, на Блиском истоку је образовано Обавештајно одељење Врховне команде, које је функционисало до завршетка рата, док је у оквиру Врховне коман-

де Југословенске војске у отаџбини формирано посебно Обавештајно одељење.

По стицању независности на Берлинском конгресу 1878. године, Кнежевина Србија је стекла право да организује сопствену дипломатску службу. Заједно са процесом стварања мреже дипломатско-конзуларних представништва текао је и процес стварања војних изасланстава. Већ крајем 1878. године формирано је прво српско војно изасланство. Пресудна помоћ Аустроугарске Србији на Берлинском конгресу, нови спољнополитички приоритети Србије и све израженије политичко, војно и економско ослањање српске кнежевине на Аустроугарску условили су да прво војно изасланство буде отворено у Бечу. Први војни изасланик је био артиљеријски мајор Константин Кока Миловановић.

У наредном периоду, мрежа српских војних изасланстава ширена је постепено у складу с финансијским могућностима земље и спољнополитичким приоритетима. Важност Османског царства и супарништво с Бугарском су условили да до 1889. године буду отворена српска војна изасланства у Цариграду и Софији.

До 1903. године је отворено само још војно изасланство у Петрограду. Војни изасланици нису бирали само из редова најспособнијих официра, већ се због природе самог посла и поверљивости мисија врло често радило и о личностима од изузетног владаочевог поверења. У првим деценијама свог функционисања, војни изасланици су били потчињени директно министру војном.

Друга дирекција

Члан 10.

У саставу Друге дирекције су Прво и Друго обавештајно одељење.

Прво обавештајно одељење

Члан 11.

У Првом обавештајном одељењу отправљају се ови послови:

- 1) проучавање страних држава и њихових војска;
- 2) веза са нашим војним, ваздухопловним и поморским изасланицима и мисијама у иностранству и надзор над њиховим радом;
- 3) веза са страним војним, ваздухопловним и поморским изасланицима и мисијама код нас;
- 4) превози свих списа који интересују обавештајну службу; обављање преписке на страним језицима за рачун војне управе;
- 5) око сарадње са осталим министарствима у погледу офанзивне обавештајне службе, уколико је то од интереса за војну силу;
- 6) који се односе на текућу тајну војну преписку;
- 7) праћење писања наше и стране дневне штампе и књижевности уопште, у колико је то од интереса за војну обавештајну службу;
- 8) послови по питањима заштите државне територије у погледу повреде границе, забрањених зона унутрашњости, увоза и извоза ратног материјала, превозења ратног материјала страних држава, давања одобрења страним држављанима за откуп непокретности у нашој држави;

9) разрада правила, прописа, упутстава о прибављању и искоришћавању обавештења за трупну обавештајну службу и за организацију и отправљање обавештајне службе уопште;

10) спремање обавештајних официра за потребу војне силе, вођење њихове евиденције и подношење предлога за њихов распоред; вршење обуке обавештајних официра, тумача и осталог помоћног особља из резерве;

11) набавке наших часописа и страних листова, књига, карата итд.; руковање кредитима одређеним за ово;

12) послови мобилизациске природе свих органа обавештајне службе.

Друго обавештајно одељење

Члан 12.

У Другом обавештајном одељењу отправљају се ови послови:

- 1) на офанзивној обавештајној служби у вези са првим одељењем и на дефанзивној обавештајној служби;
- 2) руковођење радом свих органа за прикупљање података сем војних, ваздухопловних и поморских изасланстава;
- 3) из области цензуре, преписке, часописа, публикација, филмова војног карактера, као и других филмова, у колико би се тражило мишљење и сарадња војне управе;
- 4) који се односе на пропаганду;
- 5) по питањима страних војних бегунаца у нашој држави и наших војних бегунаца у страним државама; мишљења по правилу о службеним књигама, по делима шпијунаже и продаје секција;
- 6) око сарадње са осталим министарствима у погледу дефанзивне обавештајне службе, у колико је то од интереса за војну силу;
- 7) картотека и фотографска служба;
- 8) криптографија.

Мајор Константин
Кока Миловановић, први српски војни
изасланик

Константин Кока Миловановић рођен је 8. јула 1847. године у Београду. Завршио је 6. класу Војне академије 1866. године и Артиљеријско-инжињеријску школу у Берлину 1873. године. Обављао је низ командних дужности у артиљерији, а у периоду од 1893. до 1897. године био је командант Дунавске дивизијске области. Миловановић је активно учествовао у српско-турским ратовима (1876–1878) и српско-бугарском рату (1885. године). Поред наведеног, Константин Миловановић је био познат и као конструктор стрелачког наоружања. Извршио је битне преправке пушке „маузер М 1880“ због чега је немачка фабрика модификовани

Пуковник Љубомир Лешијанин

модел званично назвала „кока маузер“. Генерал Миловановић умро је у Београду 8. маја 1905. године.

За историју српске војне дипломатије посебно је значајно да је Константин Миловановић био први српски војни изасланик, и то у Бечу од 1878. до 1880. године, а потом и од 1886. до 1890. године.

Војни изасланик у Цариграду од 1900. до 1909. године (истовремено и у Софији од 1900. до 1904. године) и војни изасланик у Бечу од 1909. до 1914. године.

Поред тога, обављао и дужности ађутанта и маршала Двора, команданта пука Краљеве гарде.

Војни изасланик у Софији од 1914. до

Дивизијски ђенерал
Драгутин Кушаковић

1915. године у чину ђенералштабног пуковника.

Поред Ниже школе Војне академије, завршио је и Николајевску ђенералштабну академију у Петрограду. Током каријере обављао низ командних и штабних дужности, међу којима се истичу: ордонанс официр краља Петра I, командант Гвозденог пука, помоћник начелника штаба 3. армије, помоћник команданта Српске добровољачке дивизије и начелник штаба Српског добровољачког корпуса у Русији, командант дивизијске области и начелник Оперативног одељења Главног ђенералштаба.

Агресивнија спољна политика и озбиљнији национални рад након 1903. године условили су ширење постојеће мреже војних изасланстава. До почетка балканских ратова 1912. године отворена су војна изасланства и у Атини, Букурешту, Берлину, Паризу, Риму и Лондону. Током балканских и Првог светског рата, војна изасланства при савезничким владама су прерасла у посебна војна представништва и делегације, док су она у непријатељским земљама привремено престала са радом.

Мрежа представништава у иностранству

По стицању независности на Берлинском конгресу 1878. године, Кнежевина Србија је стекла право да организује сопствену дипломатску службу. Заједно са процесом стварања мреже дипломатско-конзуларних представништава текао је и процес стварања војних изасланстава. Већ крајем 1878. године формирано је прво српско војно изасланство. Пресудна помоћ Аустроугарске Србији на Берлинском конгресу, нови спољнополитички приоритети Србије и све израженије политичко, војно и економско ослањање српске кнежевине на Аустроугарску условили су да прво војно изасланство буде отворено у Бечу. Први војни изасланик је био артиље-

ријски мајор Константин Кока Миловановић.

У наредном периоду, мрежа српских војних изасланстава ширена је постепено у складу с финансијским могућностима земље и спољнополитичким приоритетима. Важност Османског царства и супарништво с Бугарском су условили да до 1889. године буду отворена српска војна изасланства у Цариграду и Софији.

До 1903. године је отворено само још војно изасланство у Петрограду. Војни изасланици нису бирали само из редова најспособнијих официра, већ се због природе самог посла и поверљивости мисија врло често радило и о личностима од изузетног владаоачевог поверења. У првим деценијама свог функционисања, војни

изасланици су били потчињени директно министру војном.

Агресивнија спољна политика и озбиљнији национални рад након 1903. године условили су ширење постојеће мреже војних изасланстава. До почетка балканских ратова 1912. године отворена су војна изасланства и у Атини, Букурешту, Берлину, Паризу, Риму и Лондону. Током балканских и Првог светског рата, војна изасланства при савезничким владама су прерасла у посебна војна представништва и делегације, док су она у непријатељским земљама привремено престала са радом.

(Наставља се)

Група ветерана ВОС

Здравље из тањира

МАХУНАРКЕ ПРОДУЖАВАЈУ ЖИВОТ

Ако се у младости наша исхрана базира на конзумирању грашка и пасуља, као и орашастим плодовима и целим житарицама – можемо живети деценијама дуже

Животни век је могуће продужити, тврде стручњаци. Ако се у младости наша исхрана базира на орашастим плодовима, махунаркама и целим житарицама, према новој студији о дуговечности можемо живети деценију дуже. Специјалиста сруковни нутрициониста дијететичар Јована Срејић Ферлуга објашњава да су језгасто или орашасто воће (ораси, лешници, бадеми, пистаћи, индијски орах...) одличан извор биљних протеина. Тим са Универзитета у Бергену утврдио је, додаје наша саговорница, да промена исхране заправо користи људима свих узраста, али што раније одустанемо од црвеног и прерађеног меса, дугорочно је боље. Орашасте плодови и махунарке највише продужавају животни век. Тим је открио да је конзумирање више махунарки (као што су пасуљ и грашак) додало више од две године живота младим одраслим особама, док су интегралне житарице и орашасте плодови такође продужили животни век.

- Од витамина су најзаступљенији витамини Б групе и витамин Е. Интересантно је да ови плодови поред значајног садржаја моно и полинезасићених масних киселина имају и биљна влакна које успоравају апсорпцију масти. То је моћан савезник у превенцији хроничних незаразних обољења, кардиоваскуларних обољења и дијабетеса тип два. Комбинација масноћа и биљних влакана, присутна у језгастим производима, снижава ниво ЛДЛ, тј. лошег холестерола, помаже у регулацији нивоа инсулина и глукозе у крви. Витамин Е има антиканцерогено дејство, док имелатонин уништава слободне радикале - истиче Јована Срејић Ферлуга

Наша саговорница указује да се саветује што мање конзумирање црвеног меса и месних прерађевина. Саветује се унос риба северних хладних мора, али и комплетна замена анималних протеина биљним.

- Риба је извор омега три масних киселина, али и витамина А и витамина Де. Омега 3 масне киселине снижавају концентрацију триглицерида у плазми, што је важан корак у спречавању настанка атеросклерозе - напомиње она.

Ораси, бадеми, разне семенке, риба...
кључ су за продужени живот

Истраживања показују, истиче Јована Срејић Ферлуга, да је конзумирање рибе важно за здравље мозга, јер риба утиче на стварање веће количине сиве масе одговорне за меморију и емоције. Омега 3 масноће из рибе могу чак да буду важне и у лечењу депресије. Редовно конзумирање рибе смањује ризик од многих аутоимунних болести, дијабетеса тип један, астме код деце.

- Као што знамо, месо, риба, јаја и млечни производи су најбољи извори протеина. То су комплетни протеини, што значи да садрже све есенцијалне аминокиселине. Биљни извори протеина су махунарке (пасуљ, грашак, сочиво, соја...), семенке и језгасто воће. Ипак, те намирнице не садрже све есенцијалне аминокиселине, па је потребно комбиновати више намирница (на пример житарице и махунарке: црни пасуљ и пиринач) или ораси/семенке и махунарке: сочиво и бадеми) - истиче наша саговорница. Она саветује и конзумирање маслиновог уља у великој мери. Маслиново уље је извор омега 9 масноћа и богато је антиоксидантима и има снажно антиупално и антибактеријско дејство.

- Ово уље је неизоставни део медитеранског начина исхране који спада у најздравије и најбоље избалансирани стило-

Доласком пролећа и лепог времена чешће боравимо у парковима, шумама и сличним окружењима, где најчешће бораве и крпељи, чији убод може да доведе до појаве лајмске болести. Реч је о ендемској болести, што значи да је стално присутна.

Лајмска болест је инфективно обољење чији је узročник бактерија (*borelia burgdorferi*). Она напада и захвата кожу, нервни систем, зглобове и остале органе и системе.

Први симптоми се могу јавити након првог, па све до 30. дана од момента убода крпеља. На месту убода најчешће се развија црвенило, што представља први стадијум ове болести. Уколико се не лечи, долази до другог, односно трећег стадијума.

У другом стадијуму, након неколико недеља или месеци, могу се јавити: укоченост врата, привремене парализе мишића лица, вртоглавице, неправилан рад срца, упале зглобова.

Неодговарајуће лечење или изостанак лечења, након другог стадијума, након неколико месеци или година могу довести до трајног оштећења зглобова, нервног система.

Превентивне мере, како не би дошло до убода крпеља:

Грашак је веома користан за организам

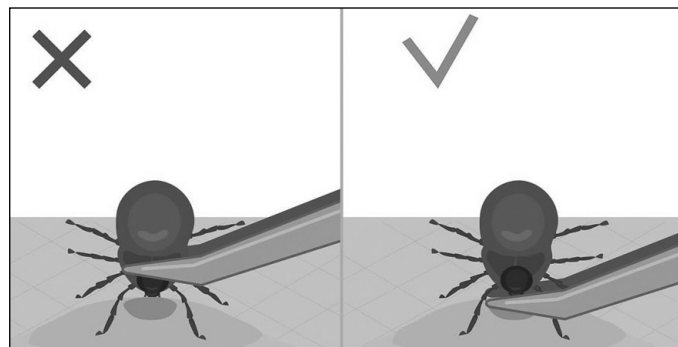
ве исхране. Истраживања су утврдила да маслиново уље може да буде добра превенција у настанку Алцхајмерове болести, реуматоидног артритиса, дијабетеса тип два и канцерогених обољења - наводи Јована Срејић Ферлуга.

Смањен унос црвеног меса показао се као важан фактор, јер „додаје“ 1,6 година просечног животног века жене и 1,9 година животног века мушкарца. Важно је истаћи да студија открива да никада није касно да се направи позитивна промена. Код особа старијих од 60 година прелазак са западњачке исхране на оптимизовану здраву исхрану животни век жена продужио је за осам година, а за 8,8 година мушкарцима. И мушкарци и жене, који су здраве промене увели у свој живот чак и у 80. години, продужили су животни век за три до четири године.

Мина Ђурчић

Извор Здравље у тањиру

Крпељи долазе – чувајмо се

БОЉЕ ЈЕ СПРЕЧИТИ УЈЕД

Правилно и неправилно вађење крпеља

Крпељи се увлаче и у пределу косметичких делова коже

-Сређивање зелених површина
-Ношење одеће дугих рукава и ногавица
-Коришћење репелената
-Након повратка из средине где би могли да вас нападну крпељи, обавезно истрести и прегледати одећу и цело тело и истуширати се.

Шта ако се деси ујод:

-Отићи у здравствену установу, како би стручно лице извадило крпеља.

Важно је напоменути да се након стручног вађења крпеља у здравственој установи може испитати и да ли је заражен бак-

теријом (borilijum burgdoferi), што је изузетно важно!

Доказано је да стручним вађењем крпеља у односу на нестручно одстрањивање, у року од 24. часа, ризик од појаве јамске болести је мањи пет пута!

Ако не можемо до здравствене установе у року од 24 часа, важно је знати како правилно извадити крпеља:

-Што ближе кожи где се крпељ забио, пинцетом без притиска, без стављања уља, алкохола или сличних средстава,

извадити га.

Уколико га малтретирамо, он ће уз плјувачку у нашу крв, ако је заражен, избацити борелију и заразити нас.

Извађеног крпеља можемо однети у здравствену установу где се може испитати да ли је заражен. Ако је то немогуће, урадити анализе на присуство ИгГ и ИгМ антитета.

Све ово је веома битно јер, уколико постоји медицинска индикација, може на време да се крене са лечењем антибиотикима у трајању од две до четири седмице, како бисмо предупредили компликације које се могу јавити.

Лајмска болест је изузетно озбиљна и зато ујед крпеља треба озбиљно схватити, поготову временшна генерација. Некада (пре четири, пет деценија) зараженост крпеља била је око 20 одсто, а сада је сваки трећи заражен злогласном бактеријом.

Славољуб др Сталетовић

Како побољшати слух**ТЕХНОЛОШКИ БУМ**

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел.011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE *Rešenje za Vaš Sluh*

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel:011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel:011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Милен
Чуљић

Година XXIII. Број 254 МАПР 2025

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)
Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарад-
њи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ
„Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;

За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пру-
жаће све остале адвокатске услуге уз
накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигуранци.

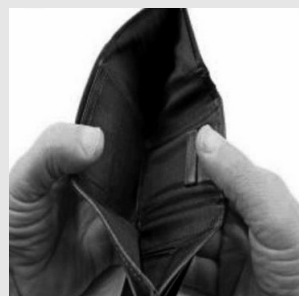
Преко Удружења могу се добити комп-
летне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за
висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организа-
цијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице ради
одавања почаста преминулим
старешинама може се обавити
путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Загризао сам у проблем.
Сад носим протезу.*

*Храна више улази у
уста онима који држе
„језик за зубима“.*

*Заузмите се и на послу,
а не само да заузimate
ставове.*

*Постављен је за
директора маркетинга.
Боље је лагао од других!*

*У шаху је као и у
животу. Пиона је у
већини, а њих побеђују
коњи.*

Душан Старчевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација

„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800

Михаила Булгакова 50а, Београд

е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.

Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић

специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:

063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА

Услуге погребног оркестра Београд
на сахрани, кремацији, испраћају,
помену.

<http://www.pogrebniorkestar.rs/>

Aleksandar +381643930694
+381638088919